БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

43-дахи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 55 (11041) | 1966 оной мартын 6, воскресени | Сэн 2 мүнгэн

АРАДАЙ ХИНАГШАДАЙ ҮҮРГЭ ЕХЭ

...орон доторнай, тэрэ тоодо ...е республикада Коммунис...най XXIII съездын Дирек...д эдэ үдэрнүүдтэ үргэнөөр ... хэлсэгдэнэ. Шэнэ табан ...оронойнгоо арадай ажахын ... ехээр хүгжэхэ байһа...гүн бүхэн урмашан баясана. ...адаймнай байдал һуудал бү... һайжарха, гүрэнэймнай ...льна доход аяар 38—41 ...эр дээшэлхэ байна.

...эй ЦК-гай 1965 оной мар... сентябриин Пленумүүдэй ...эринүүдые баримталан, ... ажахын бүхы һалбаринууд ...ахэ болоно. **«Техническэ ...эдэ, ажал болон үйлэдбэри ...ые һайжаруулгада, үйлэд... фонднууд ба капитальна ба... һомологдоһон мүнгые бүри ... хэрэглэлгэдэ, продукциин ... һайжаруулгада, арьбалалтын ...наринаар сахилгада үндэһэ... үйлэдбэриин ашаг үрые дээ...»** гээд табан жэлэй түсэ... ...кт соо хэлэгдэнэ.

...—1970 онуудай туршада ... хүгжөөхэ талаар айхабтар ...алта түйлагдаха байбашье, ...най ээлжээтэ съездын Ди...уд соо үйлэдбэридэ байһан ...ууд тухай нюуса далда... ...эхэ хэлэгдэнэ. Промышлен...дээрэ абахада, үйлэдбэриин ...д ашаг ехэтэйгээр хэрэг...үй. Иимэ байдалай гол шал...д тушаа хэлэхэ болоо һаа, ...риин түсэблэлгэ хангалта...кономическа бодото хуули ... наринаар сахигдадаггүй, ... бүтээсые дээшэлүүлхэ гол ...үүдай нэгэн болохо матери...рмашуулга үргэнөөр хэрэг...үй байһан. Шэнэ табан ...дэ дутагдалнуудые дабтан... үйлэдбэриингөө бүхы арга ...үүдые зүбөөр, аша үрэ ...р хэрэглэхэ асуудалда пар...ительствамнай ехэ анхарал ....

...бэриин экономикые һайжа... түүхэй эд болон материал ... элдэб үлүү гаргашануу...гадаха, ажахые хүтэлбэ... олонниитые хабаадуулха, ...д зөөри гам хайрагүйгөөр ...рэшэлхэ ябадалтай тэмсэ...ар арадай хинагшад ...ехэ үүргэ дүүргэжэ, ... ЦК-гай декабриин Пленум ...й сэгнэлтэ абаһан гээшэ. ...аа мүнөө, шэнэ табан жэ...үүшын жэлэй бэелүүлэгдэ...эд байхада, предприятинуу...рилгын организацинуудай ...риин арга боломжонуудые ...н ашаглаха талаар арадай ...ай урда харюусалгатай ...табигдана.

...Удын «Теплоприбор» за...шье мэдэхээр, республи... промышленностиин түрүү ...инуудай нэгэн болонхой. ... продукци үйлэдбэрилхэ ... һара, квартал бүхэн...гдэнэ, үйлэдбэринь нэгэ ... ябуулагдана. Заводой кол... ашаг олзотойгоор хүдэл...хо талаар түйлаһан энэ ам...нь эндэхи арадай хинагша...эй оруулһан хубита яһала ...Гуша юһэн хүнһөө бүридэ...гшадай бүлэгые заводой ... мастер Юрий Георгиевич ... хүтэлбэрилнэ.

...приятиингаа үйлэдбэриие ... табан хургандал мэдэхэ, ... мүн өөрынгөө мэдэлэй хү...рилтэ ехэтэйгээр хандадаг ...э коммунист нүхэр Ильков ... хинагшадай хүдэлмэриие ...бжа, заводойнгоо партий...низаци, бүхы коллективтэ ...һална. Цех бүхэндэ хинаг... бүлэг эмхидхэгдэнхэй. Цехэй үйлэдбэриин онсо илгаа хараада абан, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ ямар аргын бии байһые тодорхойлхо, хэрэглэхэ шэглэлтэйгээр тэдэ бүлэгэйхид хүдэлмэреэ ябуулна. Тиигэжэ һара бүхэндэ үнгэргэгдэдэг арадай хинагшадай зүблөөн дээрэ шэнжэлэгдэһэн, тодорхойлогдоһон асуудалаар тусхай хэмжээн хараалагдажа, заводой дирекциин, партийна комитедэй үзэмжэдэ үгтэдэг байна.

КПСС-эй ЦК-гай сентябриин Пленумэй һүүлээр тус предприятиин хинагшадай бүлэгэй хүдэлмэри бүри тодорхой, нүлөө ехэтэй болоо. Хаанашье хэрэглэгдэнгүйгөөр, складта хэбтэһэн хэдэн түхеэрэлгэ ашаглалгада үгтөө. Техническэ дэбжэлтэ түйлаха талаар хүдэлмэри шалгагдажа, уралан нарижуулгын хэдэн дурадхалай удаан саг соо үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэнгүй байһан ушар элирүүлэгдээ. Хинагшадай оруулһан дурадхалаар металлай гаргаша хороохо арга олдоо һэн. Мүнөө «Теплоприбор» заводой арадай хинагшад предприятиингаа гол фондын нэгэ түхэриг бүридэ мүнгэнэй хэмжээгээр продукци абалгые дээшэлүүлгээр үшөө ямар арга боломжын бии байһаниие тодорхойлхо талаар ехэ хүдэлмэри хэжэ байна.

Тэрэшэлэн түмэр замай Улаан-Удын локомотивна деподо Евгений Васильевич Каляевай хүтэлбэрилдэг арадай хинагшадай бүлэг һайнаар хүдэлмэрилжэ, Москва, ленинградайхидай жэшээгээр коллективэйнгээ металл арьбалха хэрэгтэ бага бэшэ туһа хүргөө. Заһабарида ороһон локомотивуудай хуушан деталь шэлэн абажа, дахин хэрэглэхэ дурадхал ехэ аша үрэтэй байһан.

Зарим предприятинуудтахи арадай хинагшадай бүлэгүүдэй үйлэдбэриин арга боломжо элирүүлэн ашаглаха талаар тон ехэ ажал дүүргэжэ байбашье һаань, үшөөл олохон предприяти, барилгын организацинуудта хинагшадай ажал тон хангалтагүйгөөр табигданхай. Хүтэлбэрилгын муу дээрэһээ бүлэгэй гэшүүдэй юушье хэхээ мэдэхэгүй, ямаршье даабаригүй байха ушар үзэгдэнэ. Иимэрхүү байдал Худанай, Хурбын леспромхозуудта тохёолдонхой. Модо бэлэдхэхэ, шэрэхэ хүдэлмэриие хоёр халаанда эмхидхэхэ, үйлэдбэриин түрүү арга хэрэглэхэ талаар эдэ предприятинуудта яһала арга боломжо бии. Загарайн аймагай Элхиин механическа заводто автомашинанууд муугаар заһабарилагдана, хэмһээ үлүү гаргаша ехээр хэгдэнэ. Теэд эдэ асуудал хинагшадайнь бүлэгэй зүблөөн дээрэ табигданагүй.

Продукциин шанар, түүхэй эд, барилгын хэрэгсэл гамтайгаар гаргашалха тухай асуудалнууд арадай хинагшадай гол анхаралда байха ёһотой. Зарим предприятинуудта түсэбэй дүүргэлтэ, үйлэдбэриин бусад показательнуудаар хуурмаг, дээшэлүүлэгдэһэн мэдээ үгэхэ ушар гарана. Эдэ бүхы дутагдалнуудтай арадай хинагшад эрид шууд тэмсэхэ уялгатай.

КПСС-эй XXIII съездын Директивэнүүдые зүбшэн хэлсэлгэдэ арадай хинагшад эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, үйлэдбэриин шэнэ арга боломжонуудые элирхэйлхэ болоно. Шэнэ табан жэлэй түсэбэй дүүргэлтэ—совет арадай дайшалхы зорилго, хүсэ шадалайнь, эдэбхи үүсхэлэйнь харуулагдаха хэрэг мүн гэжэ Директивэнүүд соо тон зүб хэлэгдэнэ. Тиимэһээ арадай хинагшадай хамаг ажал ябуулга, бүхы хүсэ шадал түрэл партиингаа табиһан шэнэ зорилгые бэелүүлгэдэ зорюулагдаха байна.

МОСКВАҺАА

...Н. Косыгин ...АР аяншалха болобо

...ууудай Нэгэдэмэл Респуб... президент Гамаль Абдель ...й уряалаар СССР-эй Ми...үүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ ... Косыгин 1966 оной майн ...и хахадта Арабуудай Нэ...л Республикада аяншалжа ... болоо.

Дипломадууд Ангар болон ...йгалай эрьеэр аяншална

...ДҮ, мартын 4. (ТАСС). ...ахын тулада эндэ аяншал...һан Европо, Ази, Афри...тиин Америкэ болон Ав... 28 ороной дипломати... түлөөлэлгын зургаанууды ...гшэнэр мүнөөдэр Эр... гидростанцида хүрөө. ...онь айлшад Байгал далай... Ангар мүрэнэй эхин...ын ташалангай гоё һай...рта баригдаһан «Байкал» ...ин болон эмнэлгын кор... тэдэнэр хараа. ...СР-эй Наукануудай акаде... Сибириин отделениин ...гическа институтда дип...уд үдын хойно ороһон ... Байгал далайн ургамалай ...жтадай аймагые харуул... тоото экспонадуудтай ...р институтай музей соо ....

ҺААЛИШАН Н. ТАДВАШКИНАГАЙ ҮҮСХЭЛ ДЭМЖЭГДЭНЭ

ҮНЕЭН БҮРИҺӨӨ 2800 КИЛОГРАММ ҺҮ ҺААХАБ

КПСС-эй XXIII съездые ажалай амжалтаар угтаха, шэнэ табан жэлэй түсэбэй түрүүшын жэлдэ һү ехээр һааха, үнеэн бүриһөө тугал абаха гэһэн социалис мүрысөөн республикын һаалишад, малшадай дунда дэлгэрһэниинь һайшаалтай. Бишье энэ мүрысөөндэ оролсоходоо байгша ондо үнеэн бүриһөө 2800 килограмм һү һаахаб гэжэ үгөө үгөө һэм. Хэрбээ үнеэдэйнгээ тэжээлээр һайса хангагдаһан байбал, бүришье ехэ һү һаажа болохо һэн. Теэд мүнөө үнеэдэй түлэг тугаллажа байха үедэ шэмэтэй һайн тэжээл үшөөл багадана гээшэ.

Республикын түрүү һаалишад Сэлэнгын совхозой суута һаалишан Надежда Тадвашкинагай уряалаар энэ мүрысөөндэ оролсоходоо өөһэдынгөө дүй дүршэл тухай газетэдэ бэшэжэ, ажалдаа бии байгаа дутагдалнуудые усадхаха тушаа хэмжээ абажа байһаниинь һайн. Бишье 13 жэлдэ һаалишанаар хүдэлжэ байхадаа зарим тэды мэргэжэлтэй болоһон хадаа тэрээн тухайгаа хэлэхэеэ хүсэнэб.

Намда 17 үнеэн даалгагданхай. Үнгэрһэн жэлдэ хамта 17 тугал абажа, үнеэн бүриһөө 2877 килограмм һү һааһан байнаб. Тэрэнэй урда жэлдэ баһал 2803 килограмм һүн үнеэн бүриһөө һаагдаһан юм.

Манай фермэдэ 11 һаалишад ажалладаг. Үнгэрэгшэ жэлдэ тэдэнэрэй зургаанииньабаһан уялгаа амжалтатайгаар бэелүүлһэн. Очиржалма Нимаева үнеэн бүриһөө 2183 килограмм, Рыгзыма Дылыкова—2043, Чимит Дымбрылова—2026 килограмм һү абаһан байна.

Һү ехээр һааха талаар нүхэд Тадвашкина, Жалсанова, Колесова гэгшэдһээ үлүү хэжэрхиһэн юумэн намда байхагүй. Тэдэнэр һү һаали дээшэлүүлхэ тушаа тодорхойгоор бэшэһэн байгаа. Би тэрэниие дабтахаяа һананагүйб.

Минии һанахада, үнеэдһээ һү үшэмэ горитойгоор абахын тула тэдэнээ жэлэй дүрбэн сагта тобир тарган байлгаха хэрэгтэй. Би саг үргэлжэ үнеэдөө ажаглажа, тамирыень заашье буурүулхагүй гэжэ оролдогшоб. Тиихэдээ али үнеэн ямар тэжээлдэ дуратайб гэжэ мэдээд, шадаал һаа дуратай тэжээлыень үгэхэ гэжэ хүсэгшэб. Зарим үнеэн силостэ ехэ дуратай, нүгөөдүүлынь талха таряанай зүйлдэ хорхойтожо байдаг. Үнеэд дуратай тэжээлээ эдихэдээ шадал тамираараашье һайн, һү шэмэшье ехэтэй байдаг.

Тарган үнеэд тугаллахадаашье балай зүдэрдэггүй, тугаллаһанайнгаа удаа 18—21 хоног соогоо ороондо ородог байха юм.

Үнеэдые тобир тарган байлгаха гээшэ һаалишанай шадабари, оролдолгоһоо болодог. Тэжээлыень һайса буйлуулжа, зүбөөр хубаарилжа, тогтоогдомол саг болзор соонь үгэхэ гээшэ угаа ехэ удха шанартай. Би энээниие наринаар баримталдагби. Үнеэдые үһаар заашье дутаажа болохогүй. Манай фермын үнеэд бүлеэн үһаар хангагданхай.

Мүнөө үнеэн бүридэ 4 килограмм үбһэ, 10 килограмм силос, гидролизно аргаар буйлуулһан, эһээһэн 20 килограмм һолоомо, хаа-яа бардаа үгэнэбди. Үдэртөө тэжээлээ зүбөөр хубаарилжа үгэхые оролдогшобди. Үглөөгүүр гидролизно аргаар буйлуулһан һолоомо, үбһэ үгөөд, үнеэдээ үһалжа, силос эдюулнэбди. Үдэшэлэн үбһэ, силос үгэхэдэ зохид гэжэ һанагшаб. Үнеэдэй тэжээлдэ мочевинэ нэмэлсэхэдэ аша үрэ ехэтэй, тэжээлынь шэнгэсэтэй гэжэ ажаглагдаһан байна.

Иимэ тэжээл эдижэ байһан үнеэдһээ үдэртэ 160 килограмм тойрон һү һаанаб. Энэмнай үнеэн бүридэ абахада арбаад килограмм хүртэнэ. Январь, февраль һарануудта үнеэн бүриһөө 360 гаран килограмм һү һааһан байнаб.

Намда даалгагдаһан 17 үнеэдэй гурбаниинь түрүүшынхеэ тугаллаһан гунжад. Эдэ гунжадһаа һүн бага гарана. Ушар юуб гэхэдэ, түрэхэ гунжадые һаалишадта дан оройтожо, хэдэн хоногһоо тугаллаха гэжэ байхадань асаржа үгэдэг. Тиихэдэнь һаалишан тэрэ гунжые һайса эдеэлүүлжэ, уяандa һургажа, хүхэ дэлэнгыень эльбэжэ һайса үрдидэггүй. Юрэдөө энэ хэрэгые гуримшуулхаар саг ерээ. Минии һанахада, шэнэ түрэхэ гунжадые тугаллахаһаань 1—2 һара урид һаалишадта даалгажа, хүсэд нормоор эдеэлүүлээл һаа, тэрэниие һайн үнеэн болгожо шадагдаха бшуу.

Бидэ һаалишадай хүдэлмэридэ нютагаймнай һургуулиин һурагшад ехэ туһа хүргэдэг. Малай байра сэбэрлэхэ, үнеэдэй доро дэбдихэ хүрөөгэй хибэдэһэ, хохир байрада оруулжа тараахада туһалдаг байна.

Ерэхэ табан жэлдэ хүдөө ажахые хүгжөөхэ тушаа КПСС-эй XXIII съездын Директивэнүүдэй проекттой танилсахада, хүдөө ажахын продуктнууд нилээд ехээр абтахаар хараалагдана. Манайшье совхоздо һү, мяха абалга горитой дээшэлхэ байна. Тиимэһээ ажахын хүтэлбэрилэгшэд энэ жэлһээ эхилжэ, малаа шэмэтэ һайн тэжээлээр хангаха асуудалда гол анхаралаа табиха ёһотой. Малаа хүсэд һайнаар эдеэлүүлэнгүйгөөр һү, мяха ехээр абаха гэдэгнай худал хэрэг бшуу даа.

Хэды ехэ бэрхэшээлнүүдэй дайралдабашье, бидэнэр энэ жэлдэ абаһан уялгаа дүүргэхын түлөө бүхы хүсөөрөө оролдохобди.

Д-Ж. ШИРАПСЫНГЕЕВА,
Эрхирэгэй совхозой һаалишан.
Загарай.

АЖАЛАЙ АЛДАРТА ХҮРТЭГШЭД

1965 ондо саахарай свёклын баян ургаса абаһан манай республикын олон түрүүшүүл «социалис мүрысөөнэй отличник» гэһэн значегто хүртөөд, КПСС-эй обкомой болон БурАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй грамотаар шагнагдаба.

Тэдэнэй тоодо Бэшүүрэй аймагай «Рассвет» колхозой свёклошоо **К. М. Афанасьева**, эндэхи «Дружба» колховой механизатор **Г. К. Богидаев**, Хяагтын аймагай «Родина» колхозой звеньевод **А. С. Агафонова**, эндэхи Погранична совхозой тракторист **И. Г. Измайлов** болон бусад хамта 18 хүн шагналда хүртөө.

Ажахынуудай дунда дэлгэрһэн мүрысөөндэ республика дотороо илажа гараһан **Бэшүүрэй XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо КПСС-эй обкомой, БурАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дамжуулгын Улаан туг, 300 түхэриг мүнгэн шан барюулагдаба.**

Үнгэрэгшэ жэлдэ илангаяа Мухар-Шэбэрэй аймагай луговодууд сабшалан һайжаруулха талаар ехэ хүдэлмэри ябуулжа, үбһэ ногоонэй баян ургаса абаһан юм. 1965 оной дүнгөөр эндэхи олон луговодууд «социалис мүрысөөнэй отличник» гэһэн тэмдэгтэй болобо. Тэдэнэй нэрэнь:

Бельский С. М.— «Коммунизм» колхозой звеное даагша. 442 гектар сабшалан дээрэ гектар бүриин 15,8 центнер үбһэ ургуулаа.

Варфоломеев Т. С.—Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой звеное даагша. Энэ звенодо 1847 гектарһаа га бүриин 9,3 центнер, тэрэ тоодо 27 га сабшаланһаа гектарай 21 центнер үбһэн абтаа.

Антонов И. С.—«Знамя Ленина» колхозой звеное даагша. 90 гектар сабшаланһаа га бүриин 15,2 центнер үбһэн хуряагдаа.

Калашников И. Н.—«Забайкалец» колхозой звеное даагша. 420 гектар дээрэһээ га бүриин 12,8 центнер үбһэ хуряагаа.

Плюснин Г. П.—аймагай уһанай ажахын участково мелиоратор.

В. ШНАЙДЕР.

Софья Абрамовна Клиндакова Сэлэнгын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой тугалшан юм. Оролдосотойгоор ажаллажа, даадаг тугалнуудайнгаа шэгнүүрые тус бүринень сүүдхэдээ 700—800 грамм маар нэмээнэ. Зураг дээрэ: тугалшан С. А. Клиндакова.

ИИГЭЭД ЛЭ ҺУУЛСАХАНЬ ГҮ?

Түнхэнэй Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Зүүн Мүрэнэй отделенидэ үнеэд хожорно

—Үбһэ, тэжээлнай бага, үнеэднай хожорно,—гэжэ Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой һаалишад хөөрэлдэнэ.

Мүнөөмнай үбэлэй хүйтэн үнгэрөөгүй ха юм. Үшөө март, апрель һарануудта ямараар хүйтэрхэб, мэдэгдэнэгүй. Март «маарүулха» гэлсэгшэ һэмнай. Хүйтэн һалхин бууха, үбэлэйхиһөө доошье байдал үзэгдэжэ магад. Мүнөө ниитын малда үбһэ тэжээлэй хомордожо байхада, саашаа юун болохо ааб?!

«Малай тэжээл багахан» гэжэ тус колхозой һаалишад зүб хэлэнэ. Малдань бирагүй муу тэжээл үгтэнэ ха юм. Хараад үзэебди. Нэгэ үнеэндэ килограммшье хүрэхэгүй үбһэн, 8 килограмм силос, 500 грамм талха таряанай зүйл хүртэнэ. Шанарайнь талые хараад үзэбэл, һү ехээр абтахаар тэжээл гээшэ гү? Үгы. Иимээр тэжээгдэжэ байһан мал арайхан амияа дүнгэнэ ха юм.

Иимэ байдал Хүлын фермэдэ үзэгдэнэ. Теэд үнеэдтэнь ядахадаа һолоомоншье байхагүй. Энэ ушарһаа гидролизно арга хэрэглэгдэнэгүй. Тэрэниие хэрэглээд, һолоомо буйлуулалсажа малда үгтэдэг һаань, хэды үбһэ тэжээл алмагдаха, һүнэй гараса ямараар дээшэлхэ байгааб! Үбэлэй үедэ үнеэд хожорхогүй һэн. Хүлын фермынхид мүнөө 90 үнеэ харууһална. Үбэлжэлгын эхинһээ хойшо 88 тугал абтаа, малай түл гарзада ороогүй. Энэ талаар зарим тэды амжалта түйлагдаашье һаань, малайнь ашаг шэмэ тон бага. Үнгэрэгшэ январь, февраль һарануудта бүри доошоо орошоо. Эгээл ехэ һү һааһаниинь үнеэн бүридэ сүүдхын 4—5 килограммда хүргэһэн. Иимэ һаалишад үсөөн ааб даа. Теэд эды зэргэ һү һаадаг һаалишад Ринчин Хабхаранова, Ринчин Галсанова гэгшэд өөһэдөө юу хөөрэнэб? «Үбһэ тэжээл хомортой байһан сагта энээнһээ ехэ һүн заяандаашье һаагдахагүй» гэлсөнэ.

Хэрбээ үнеэдтэ үгтэхэ үбһэ тэжээлые анханай гуримтайгаар гаргашалаад, һолоомо буйлуулалсажа, арьбалжа байгаад, малаа эдеэлүүлээ һаань, иимэ байдал ушархагүй һэн. Мүнөө хаанаһаашье хулһа, һолоомо абажа, үнеэдтэ буйлуулха хэрэг гараад байна. Тэрээн тухай хэншье бодоногүй, «иигээд дулаарнал бэзэ» гээд хүлеэһэн хүтэлбэрилэгшэд эндэ биил ха.

Тугалшад юу хөөрэлдэнэб? Мүнөө үедэ баһал эдюулхэ хоолгүй бологдоод байна. «Хайшан гээд эдэ тугалнууд ногоон дээрэ гараха гээшэб» гэлсэдэг болонхой.

Тус колхозой Зүүн Мүрэнэй отделениин һаамхай үнеэдтэ үбһэ тэжээл жэл бүри дуталдадаг. Энээнһээ ямаршье тобшолол хэгдэнэгүй. Үбэлэй хүйтэн орожо, малай үбһэ тэжээлээр дуталдаха болоходо, «хаанаһаа үбһэ абахаб, хэнһээ һолоомо эрихэб» гэһэн ярилдаан гарадаг. Теэд һаалиин фермэдэ үбһэ тэжээл элбэгээр бэлдэхын тулада мүнөөнһөө хүдэлмэри ябуулагдахаар бэшэ гү? Фермын хажуугаар хэды ехэ наг шэбхэ хэбтэнэб. Энээниие сабшалан дээрэ гаргажа тараахa хүдэлмэри ябуулагданагүй. Шэбхэ шабааһан гээшэмнай үбһэн ха юм даа. Иигэжэ бодогдохо саг ерээ.

Энээнһээ гадна, һаалишадые ямар байдалда байдаг гэжэ һананабта. Малшадай культурна эрилтые хангаха хэрэгтэ отделениие эрхилэгшэ нүхэр Бильтагуров, эндэхи партийна эхин организаци һаналаа табинагүй. Малшадай сүлөөтэй сагтаа амарха гэхэдэ, улаан булан соонь юун байнаб даа. Юушье үгы гэхэдэ алдуу болохогүй. Ядахадаа хүнэй нюдэндэ торохоор уряа лозунгнуудшье бэшэгдэжэ, шэмэглэн гоёогдоогүй. Тиигээд энэ отделенидэ һаалиин гурбан фермэ байдаг. Оройдоол нэгэ улаан булан эмхидхэгдээ нэрэтэй. Тэрээндэнь һаалишадһаа байхэ зэргэлээ байһан хонишодшье сүлөөтэй сагаа үнгэргэхэ аргагүйдэнэ.

Отделениин болон колхозой хүтэлбэрилэгшэд һүнэй багаар абтажа байһаниие, малшадай дунда эмхидхэлэй хүдэлмэриин муугаар табигдаһаниие мэдэжэ байгаад, минии һанаа амархан байлсахань гү? Ямаршье хэмжээ абтахагүйнь ха гү?! Бодожо үзэхөөр.

Л. БОРХОНОВ.

РСФСР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ, ПРОФЕССИОНАЛЬНА СОЮЗУУДАЙ БҮХЭСОЮЗНА ЦЕНТРАЛЬНА СОВЕДЭЙ

ТОГТООЛ

1965 ОНДО МАЛ АЖАЛАЙ ПРОДУКТНУУДЫЕ БҮРИ ЭЛБЭГЭЭР АБАХЫН, ЕХЭЭР БЭЛЭДХЭХЫН, МАЛАЙ БОЛОН ШУБУУНАЙ АШАГ ШЭМЫЕ ДЭЭШЭЛҮҮЛХЫН, МАЛ АЖАЛ АШАГ ҮРЭ ЕХЭТЭЙГЭЭР ЭРХИЛХЫН ТҮЛӨӨ АВТОНОМИТО РЕСПУБЛИКАНУУДАЙ, ХИЗААРНУУД, ОБЛАСТЬНУУД БОЛОН АВТОНОМИТО ОБЛАСТЬНУУДАЙ ХООРОНДО ДЭЛГЭРҺЭН БҮХЭРОССИН СОЦИАЛИС МҮРЫСӨӨНЭЙ ДҮНГҮҮД ТУХАЙ

1965 ондо мал ажалай продуктнуудые бүри элбэгээр абахын, ехээр бэлэдхэхын, малай болон шубуунай ашаг шэмые дээшэлүүлхын, мал ажалые ашаг үрэ ехэтэйгээр эрхилхын түлөө автономито республикануудай, хизаарнууд, областьнууд болон автономито областьнуудай хоорондо дэлгэрһэн Бүхэроссин социалис мүрысөөнэй дүнгүүдые хаража үзөөд, РСФСР-эй Министрнүүдэй Совет, Профессиональна Союзуудай Бүхэсоюзна Центральна Совет иигэжэ **тогтообо:**

1. 1965 ондо мал ажалай продуктнуудые бүри элбэгээр абахын, ехээр бэлэдхэхын, малай болон шубуунай ашаг шэмые дээшэлүүлхын, мал ажалые ашаг үрэ ехэтэйгээр эрхилхын түлөө социалис мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлһэн иимэ автономито республикануудые, хизаарнууд болон областьнуудые илажа гараа гэжэ мэдэрхэ:

Баруун-Хойто зонодо — Псковско областиие
Центральна зонодо — Московско областиие
Волго-Вятска зонодо — Мордвагай АССР-ые
Центрально-Хара хүрьһэтэ газартай зонодо — Воронежско областиие
Волго шадарай зонодо — Волгоградска областиие
Хойто-Кавказай зонодо — Ставропольска хизаарые
Ураалай зонодо — Свердловско областиие
Баруун-Сибириин зонодо — Томско областиие
Зүүн-Сибириин зонодо — Шэтын областиие
Хойто зонодо — Архангельска областиие

РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй болон ВЦСПС-эй дамжуулгын Улаан тугые, 10 мянган түхэригэй мүнгэн шагнал Псковско, Московско, Воронежско, Волгоградска, Свердловско, Томско, Шэтын, Архангельска областьнуудта, Ставропольска хизаарта, Мордвагай АССР-тэ тус бүридэнь барюулха.

2. Мал ажалай продуктнуудые элбэгээр абаха, ехээр бэлэдхэхэ, малай, шубуунай ашаг шэмые дээшэлүүлхэ, мал ажал ашаг үрэ ехэтэйгээр эрхилхэ хэрэгтэ амжалта түйлаһанайнь түлөө, социалис мүрысөөндэ хоёрдохи һуури эзэлһэн иимэ автономито республиканууд, хизаарнууд болон областьнуудта тус бүридөө 5 мянган түхэригэй мүнгэн шан барюулха:

Баруун-Хойто зонодо — Ленинградай болон Калининградска областьнуудта
Центральна зонодо — Калининска, Костромской, Тульска областьнуудта
Центрально-Хара хүрьһэтэ газартай зонодо — Белгородско областьдо
Волго шадарай зонодо — Куйбышевска областьдо, Татаарай АССР-тэ
Хойто-Кавказай зонодо — Краснодарска хизаарта, Кабардино-Балкарай АССР-тэ
Ураалай зонодо — Удмуртиин АССР-тэ
Баруун—Сибириин зонодо — Новосибирскэ, Кемеровскэ областьнуудта
Зүүн-Сибириин зонодо — Эрхүүгэй областьдо.
Алас-Дурна зүгэй зонодо — Приморско хизаарта
Хойто зонодо — Магаданай, Мурманска областьнуудта

3. Мал ажалай продуктнуудые элбэгээр абаха, ехээр бэлэдхэхэ, мал ажалые үрэ ехэтэйгээр эрхилжэ, малай болон шубуунай ашаг шэмые дээшэлүүлхэ талаар 1965 ондо һайн үрэ дүн түйлаһан Волгоградска, Новгородско, Смоленскэ, Владимирска, Брянска, Ивановска, Ярославска областьнуудай, Карелиин болон Коми АССР-нүүдэй колхоз, совхозууд һайнаар хүдэлмэрилөө гэжэ тэмдэглэхэ.

4. Олон областьнууд, хизаарнууд болон автономито республиканууд 1965 ондо мал ажалай продуктнуудые нилээд элбэгээр абажа, мяха, һү, нооһо, үндэгэ гүрэндэ худалдаха түсэбүүдээ дүүргэһэншье һаа, мал ажалые аша үрэ ехэтэйгээр эрхилжэ шадаагүй.

РСФСР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕТ, ВЦСПС

ХУРЬГАДАА ҺАЙНААР ТҮЛЖҮҮЛХЭ— ХОНИШОДОЙ АРЮУН УЯЛГА

Республикын колхоз, совхозуудта 457. 524 хурьгад абтаба

Республикымнай колхоз, совхозуудта үбэлэй түл абалгын һүүлшын арбаад үдэрнүүд үлөө. Бүхы хонидой хахадһаа үлүүнь хурьгаланхай, бүрин бүтэнөөр түлжүүлэгдэнэ. Зарим ажахынуудта хонидойнь 70 процентһээ үлүүнь түл үгэнхэй. Жэшээнь, Мухар-Шэбэрэй аймагай «Искра» колхоздо 100 хонин бүриһөө 75 хурьга, Родина, «Знамя Ленина», «Забайкалец» колхозуудта 100 хонин бүриһөө 82, 74, 71 хурьгадые абаад, гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлэгдэжэ байна. Ахын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой жара наһатан Д. С. Патархеевагай даадаг отара 100 хонин бүриһөө 90 хурьга абаад, түлжүүлжэ байнхай. Баһал эды шэнээн хурьга Захааминай аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой И. И. Яньковой отарынхид абаа. Тиихэдэ Мухар-Шэбэрэй «Эрдэм» совхоздо Дугаржап Чимитов 95 хурьга, Бэшүүрэй совхоздо Гарба Санжиев 99 хурьга 100 хонин бүриһөө абаа.

Хонишодой ажал хэрэг жэгдэ һайн гэхын аргагүй. Жэшээнь, Захааминай аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Очир Банзаракцаевай отара абаһан хурьгадайнгаа 26 процентыень гарзалуулаа. Бэшүүрэй аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхозой Т. Пантелеев, И. И. Нестеров гэгшэдэй отарада абтаһан хурьгадайнь хорин гаран процент хосороо.

Республикын колхоз, совхозуудта хурьгадай гараса, тэдэниие түлжүүлгэ тухай

1966 оной мартын 1-нэй мэдээн

Аймагууд	Бүхыдөө абтаһаниинь	Тэрэнэй үхэһэниинь (процент.)
Баргажанай	31642	0,9
Бэшүүрэй	35449	2,5
Зэдын	92235	2,1
Яруунын	30825	1,0
Загарайн	16575	1,5
Захааминай	15862	4,7
Кабанскын	1.768	1,1
Хяагтын	37.873	4,4
Мухар-Шэбэрэй	52.054	1,4
Сэлэнгын	35.078	3,1
Түнхэнэй	14.754	2,4
Улаан-Удын	21.859	0,9
Хориин	60.519	0,6

Республикын ажахынуудта абтаһан хурьгадые үнгэрһэн жэлэй энэ үеынхитэй сасуулбал, нилээд доогуур болоно. Хэрбээ нёдондо хоёр һара соо абтаһан хурьгадай 1,3 процентнь гарзалһан байгаа һаа, мүнөө жэл энэ хугасаа соо 2 процент гарзалаад байна. Зарим ажахынуудта бүришье ехээр гарзална. Жэшээнь, Хяагтын аймагай Ехэ-Нугын совхоздо 12 процент, Родина колхоздо 8,5 процентнь гарзалаа.

Хяагтын аймаг энэ жэлдэ бирагүйхэн үрэ дүнтэй. Хоёр һарын туршада абаһан хурьгадайнь 4,4 процентнь гарзалаа, тиихэдэ хонидойнь 5 процент дутуу хурьга гаргаа. Зэдын, Бэшүүрэй, Сэлэнгын, Захааминай аймагууд нёдондо жэлэй энэ үеынхиһөө нилээд үсөөн хурьга абаад байна.

Һүүлшын арбан хоног соо оройдоол 43,5 мянган хурьгад абтаа. Тэрэнэйнь 6,3 процент үхэжэ хосороо.

Хонишодой ажал мүнөө үедэ тон харюусалгатай. Мартын түрүүшын хахадта балай дулааншье болохогүй. Тиимэһээ энэ харюусалгатай үедэ хонишодые хэрэгтэй юумэрнь гүйсэд хангаха гээшэ ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй гол уялга.

Республикын ажахынуудта үшөө 250 мянган хурьгад абтахаар хараалагдана.

Республикын хонишод 1966 ондо хонин бүриһөө хурьга абаха гэһэн социалис уялга абаа бэлэй. КПСС-эй XXIII съездын хүндэлэлдэ абаһан уялгаа нэрэтэй түрэтэйгөөр бэелүүлхэ гээшэ хонишодой бригада, ажахын мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэд бүхэнэй нангин уялга.

ПАРТИИН ТҮСЭБ—АРАДАЙ ТҮСЭБ

КПСС-эй XXIII съездын Директивэнүүдые зүбшэн хэлсэнэбди

ТАРЯАШАД, МАЛШАДАЙ ТАБАН ЖЭЛ

Н. МЕДВЕДЕВ,
КПСС-эй областной комитедэй секретарь

Үнгэрһэн долоон жэлэй туршада манай республика дотор ехэхэн ажал хэгдэһэн байна. Коммунис партиин болон Советскэ правительствын айхабтар ехэ туһаламжа хүргэһэнэй ашаар Буряад ороной хүдөө ажахы хүгжөөлгэдэ үнгэрһэн долоон жэлэй туршада пүрэнэй мүнгэн жасаһаа 143,7 миллион түхэриг гаргашалагдаһан. Трактор, машинын тоо нилээд олон боложо, шанарынь һайжараа. 1965 ондо тракторнуудай тоо хоёр дахин, комбайнууд—1,4 дахин, ашаанай автомобильнууд—1,2 дахин олошорһон. Хүдөө ажахыда электрын эльшэ хүсэ 3 дахин ехээр хэрэглэгдэдэг болоо. Үйлэдбэриин болон культурна ажаһуудалай хэрэгсэлэй хэдэн зуун ордонууд бүтээгдөө.

Эдэ бүгэдын ашаар республикын хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхэ арга олгогдоо. Ороохото ургамалнуудай тарилга яһала үргэдхэгдөө. Тэрэнэй ашаар газар тариалангай болон мал ажалай продуктнууд хараата ехээр абтадаг болоһон байна. Манай республика долоон жэлэй даабариин ёһоор түрэндэ ороохо таряа худалдаха түсэбөө 70 мянган тонноор, хартаабха—11 мянган тонноор, үндэгэ—800 мянгаар үлүүлһэн байха юм. Элэ жэлнүүдтэ овощ худалдан абалга хоёр дахинһаа үлүү, фабрикада хэрэглэгдэхэ саахарай свёкло—34 процентээр, мяха—65 процент, һүн—33 процентээр, ноохон—29 процентээр дээшэлһэн байна.

Иимэ зарим тэды амжалтануудай байбашье, хүдөө ажахымнай промышленностьһаа гээгдэжэ ябана, арадай ажахын энэ шухала һалбари зарим талаараа долоон жэлэй түсэбэй даабари дүүргээгүй байнаа.

КПСС-эй ЦК-гай мартын Пленумэй шиидхэбэриин ёһоор үнгэрэгшэ жэлэй май һарада республикын колхоз, совхозуудта шэнэ табан жэлдэ хүдөө ажахын продуктнуудые жэл бүри гүрэндэ худалдаха хубилгагдахагүй түсэб-захил хүргэгдэһэн байгаа. Энэ түсэбэй ёһоор республикын колхоз, совхозууд 1966—1970 онуудта ажахытаа хүгжөөхэ түсэб хараалһан байна.

Энэ түсэбэй ёһоор республикын колхоз, совхозуудта ерэхэ табан жэлэй туршада жэлдээ абтаха хүдөө ажахын продукциин хэмжээн 1961—1965 онуудта дунда зэргээр жэл бүри абтаһан продукциһаа 32 процентээр ехэ болоно.

Табан жэлэй туршада ороохо таряан үнгэрһэн табан жэлэйхиһээ 38 процент, хартаабха—40, овощ 13 процент ехэ абтаха байна.

Ажахынуудые тусхай шэглэлтэй болгохо, продукциин өөрын үнэ сэнгые хямдаруулха зорилгоор хартаабха болон овощ гол түлэб город шадарай районуудта—Улаан-Үдын, Загарайн, Кабанскын, Прибайкалиин, мүн эдэ ургамалнуудые тарихада, худалдахада зохид Мухар-Шэбэрэй болон Түнхэнэй аймагуудта элбэгээр таригдаха байна.

Бэшүүрэй саахарай заводые свёклоор хүсэд хангаха зорилгоор табан жэлэй түсэбөй ёһоор Бэшүүрэй, Хяагтын, Мухар-Шэбэрэй аймагуудай ажахынуудта саахарай свёкло 2,1 дахин ехээр абтадаг болохоор хараалагдана.

КПСС-эй XXIII съездын Директивэнүүдэй проект дотор тэмдэглэгдэһэнэй ёһоор газар тариалангай продуктнуудые ехээр абадаг болохын түлэ бүхы ургамалнуудай ургаса дээшэлүүлхэ хэрэгтэй болоно.

Шэнэ табан жэлэй туршада республикын бүхы ажахынуудта севооборотууд баримталагдадаг болохо ёһотой. Газарай хүрьһэнэй, сагай уларилай нютагай эрхэ байдалые харалсажа, ажахы бүхэндэ хахалагдадаг газарай га бүриһөө эгээн ехэ продукци абаха зорилгоор тариалан зүбөөр хубаарилагдаха, мүн хүрьһэ элдүүрилхэ органическа болон минеральна үтэгжүүлгэ хэрэглэхэ, һайн үрэһэтэй болохо, ургамалнуудые элдэб хорхой шумуулһаа, үбшэнһөө хамгаалха, газарай хүрьһэнэй гэмтэхэ ябадалтай тэмсэхэ хэмжээнүүд тодорхойлогдохо ушартай.

Ерэхэ табан жэлэй туршада жэлдээ 72 мянган тонно хүрэтэр минеральна үтэгжүүлгэ хэрэглэгдэхэ юм. Зүгөөр үнгэрэгшэ жэлдэ 10 мянган тонно тиимэ үтэгжүүлгэ хэрэглэгдээ һэн. Энэ үедэ органическа үтэгжүүлгэ 4 дахинһаа ехээр хэрэглэгдэдэг болохо.

Республикын колхоз, совхозуудта уһалагдадаг тариалан, сабшалан 19,5 мянган гектараар үргэдхэгдэжэ, табан жэлэй эсэстэ тэрэнь 186,7 мянган гектарта хүргэгдэхэ юм. Мухар-Шэбэрэй аймагта Түгнын уһалууриин томо системэ баригдаха. Бэшүүрэй уһалууриин системэ шэнэдхэгдэн үргэдхэгдэхэ. Тэрэнһээ гадна уһалууриин жэжэ системэнүүд бүтээгдэхэ, шэнэлэгдэн заһабарилагдаха байна.

Ургаса багатай нуга сабшалан һайжаруулагдаха, шугы бургааһа, ой модондо дарагдаһан, намаг налхида ээзэлэгдэһэн газар ашаглалгада ехээр оруулагдаха. Табан жэлэй туршада колхоз, совхозуудта 98 мянган гектараар тариалан үргэдхэгдэхэ, тиигэжэ тарилгаяа үргэдхэхэһөө гадна, паар нилээд ехээр хахалагдадаг болохо юм. Гансахан намаг налхи хатаажа, 43 мянга гаран гектар газар эдлэгдэдэг болохо.

Ерэхэ табан жэлдэ сабшалангай ургаса дээшэлүүлхэ талаар ехэ хүдэлмэри хэгдэхэ байна. Уһалагдадаг сабшалан болон бэлшээриин газар энэ үедэ 130 мянган гектарта хүргэгдэхэ гэхэ гү, али 1965 онойхиһоо 9,5 мянган гектараар үргэдхэгдэхөөр хараалагдана. Ургаса багатай 60 мянга гаран гектар сабшалан үндэһөөрөө һайжаруулагдаха, 252 мянган гектар борнойлогдохо юм. 300 мянган гектар холын бэлшээри ашаглаха гэһэн зорилго дүүргэгдэхэ.

Эдэ бүхы хэмжээнүүдые бэелүүлһэнэй ашаар ороохо таряанай ургаса гектарай 7,9 центнер байһанаа 11 центнертэ хүргэгдэхэ. Хартаабхын ургаса 20 процентээр, саахарай свёклын—2,2 дахин, кукурузын болон нэгэ жэлэй таримал ногооной ургаса—2 дахин дээшэлүүлэгдэхээр хараалагдана.

Хүдөө ажахын ургамалнуудай ургаса дээшэлүүлһэнэй, тарилгыень үргэдхэһэнэй, сабшалан дээрэһээ үбһэ ехээр абадаг болоһоной ашаар республикымнай ажахынууд табан жэлэй туршада дунда зэргээр жэлдээ 635 мянган тонно ороохо таряа абадаг болохо. Үнгэрһэн жэлдэ 404 мянган тонно ороохон абтаа һэн. Хартаабха 217 мянган тоннодо хүргэгдэхэ гэхэ гү, али нёдондонойхиһоо 35 мянган тонноор ехэ болохо байна. Саахарай свёкло 51 мянган тоннодо хүргэгдэжэ, 2 дахинһаа үлүүгээр дээшэлхэ. Силостэ орохо ногоо хоёр дахин, нэгэ жэлэй таримал ногоо—1,5 дахин, олон жэлэй ногоо—10 дахин ехээр хуряаха зорилго табигдана.

Мал ажалай продукци 1965 ондо бүхы абтаһан продукциин 67 процент шахуу болоо һэн. Ерэхэ табан жэл мяха, һүн, үндэгэ, ноохон бүри ехээр абтадаг болохоор хараалагдана. Энээниие түйлахын тула адууһа малай, шубуудай ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ, тэжээл ехээр бэлэдхэжэ, малай тоо олошоруулха шухала.

Табан жэлэй түсэбэй ёһоор (республикаараа) 1970 ондо мяха 1965 онойхиһоо 128,3 процент, тэрэ тоодо колхоз болон совхозууд—138,6 процент, һүн (республикаараа)—131,9, тэрэ тоодо колхоз, совхозууд—148,1 процент, ноохо (республикаараа)—128,2 процент, колхоз, совхозууд—130,1 процент, үндэгэ (республикаараа)—131,7 процент, колхоз, совхозууд—165,4 процент ехээр абадаг болохо байнабди.

Хонин ажалнай үнгэрһэн долоон жэлэйхиһээ бүри түргэнөөр хүгжэхэ юм. Хонидой тоо 25 процентээр олошорхо. Илангаяа Зэдын, Сэлэнгын, Хяагтын, Хориин, Баргажанай аймагуудта хонин ажал булюугаар хүгжөөгдэхэ байна.

Үхэр малшье саашадаа үдэхэ. Яруунын, Захааминай, Түнхэнэй, Ахын, Баунтын аймагуудта энэ һалбари булюу ехээр хүгжөөгдэхэ юм. Эдэ аймагуудта, мүн Хориин, Баргажанай болон Зэдын аймагуудай зарим ажахынуудта һарьдагай холын бэлшээри хэрэглэхэ зорилгоор мяханай үүлтэрэй мал үсхэбэрилэгдэхэ юм.

Ороохо таряа ехээр ургуулдаг Мухар-Шэбэрэй, Бэшүүрэй, Кабанскын, Хяагтын аймагай Хүдэри талын, Улаан-Үдын аймагай Тарбагатайн колхоз болон совхозуудта гахай олоор үсхэбэрилэгдэхэ.

Үндэгэ гол түлэб хэдыхэн томо ажахынуудһаа, фермэнүүдһээ абадаг болохо. Жэлдээ тус тустаа 20 миллион үндэгэ үгэхэ шадалтай Улаан-Үдын болон Сотниковско шубуунай фабриканууд баригдажа дүүргэгдэхээр хараалагдана. Томохон аймагуудта тус бүридөө 10—20 мянган тахяатай колхоз, совхозуудай 1—2 шубуунай томо фермэ эмхидхэгдэхэ.

Үүлтэртэ малай ажахынуудые болон станцинуудые бэхижүүлхэ, шэнээр эмхидхэхэ, ашаг шэмэ ехэтэй үүлтэртэ малые зүбөөр үдхэхэ, һайнаар ашаглаха талаар шэнэ табан жэлдэ ехэ хэмжээнүүд хараалагдана.

Табан жэлэй түсэбэй ёһоор малай фермэнүүдтэхи ажал ехэтэй хүдэлмэри оньһожоруулха талаар нилээд оролдолго гаргагдаха.

Республикын хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй урда табан жэлэй түсэбөөр хараалагдаһан зорилгонууд ехэшье, харюусалгатайшье. Зүгөөр колхоз, совхозуудаймнай арга боломжонууд хизаарлашагүй ехэ.

Шэнэ табан жэлэй туршада бүхы дэлхээ хүдөө ажахын, манайшье республикын колхоз, совхозуудай материально-техническэ хүсэнь бүри бэхижэхэ байна. Гансахан РСФСР-эй Хүдөө ажахын министерствын зүгһөө 1966—1970 онуудта республикадамнай 5500 трактор, тэрэ тоодо 3300 гусеничнэ, 2560 ороохоной комбайн, 2 мянган ашаанай автомашина үгтэхөөр хараалагданхай. Машинно-мелиоративна 5 шэнэ станци эмхидхэгдэхэ, тэрэнэй хоёрынь 1966 ондо байгуулагдаха юм. «Бурводстройн» барилгахабсаралгын управлениин, Буряадай «Сельхозтехникэ» нэгэдэлэй лугомелиоративна отрядууд машина, техникээр хүсэд һайнаар хангагдадаг болохо.

Хүдөө ажахыда электрын хүсэ дүрбэ дахин ехээр хэрэглэгдэдэг болохо. Үйлэдбэриие саашадаа оньһожоруулһанай, эмхидхэлыень нарижуулан һайжаруулһанай ашаар ажалай бүтээсэ 32 процентээр ехэ болохо юм.

Эхэ оронойнгоо, арад зонойнгоо хэрэглэмжые харалсажа, колхоз, совхоз бүхэн гүрэнэй түсэб-захил заабол дүүргэхынгөө хажуугаар, Эхэ орондоо түсэбһөө гадуур талха таряа, мяха, һүн болон бусад продуктнуудые бүри ехээр үгэхэ ушартай.

Колхоз, совхозууднай табан жэлэй түсэбөөр хараалагдаһанай ёһоор энэ жэлдэ түсэбһөө гадуур нилээд ехэ продукци худалдахаар хараална. Тэрэнэй зэргээр үйлэдбэриин һалбари бүхэндэ бии байгаа арга боломжонуудые хараада абалсажа, звено, отара, гүүртэ, хүдэлмэришэн бүхэндэ тусхай даабари хүргэгдөө. Бэшүүрэй аймагай ажахынууд 1966 ондо түсэбһөө гадуур 100 тонно мяха, 100 тонноһоо үлүү һүн, 270 мянган үндэгэ, 1500 тонно таряа худалдахаар хараалба. Хяагтын аймагай ажахынууд—200 тонно һүн, 100 тонно мяха, Кабанскын аймагай ажахынууд—340 тонно һүн, 100 гаран тонно мяха, 200 мянган үндэгэ түсэбһөө гадуур тушааха гэжэ шиидэа.

Республикымнай колхоз, совхозууд бүхыдөө 1966 ондо түсэбһөө гадуур 10 мянган тонно шахуу ороохо таряа, 1000 тонно мяха, 2 мянган тонно һүн гүрэндөө худалдаха байна. Иигэжэ дээгүүр сэнгээр продукци худалдаха гээшэ гүрэндэшье, колхоз, совхозуудташье ашатай туһатай байһаниинь дамжаггүй.

Республикымнай олонхи ажахынуудта табан жэлэй түсэб зохёохо хэрэгтэ эзэн ёһоор хандаһан байна. Шэнэ табан жэлдэ ажахынуудтаа бии байгаа арга боломжонуудые шадаалһаа хүсэлөөр хэрэглэхэ гэжэ оролдогдоо. Тиигэбэшье табан жэлэй түсэб хаа хаанагүй бодомжотойгоор табигдаа гэхын аргагүй. Жэшээнь, Улаан-Үдын аймагай Кировэй нэрэмжэтэ колхоздо шэнэ табан жэлдэ мяха, ноохо багаар абахаар «түсэблэһэн» байха юм. Иимэрхүү түсэб Яруунын аймагай «Победа» колхоздо зохёогдоо. Эдэ алдуу эндүүнүүдые энэ дороо заһаха хэрэгтэй. Ажахы бүхэниие табан жэлэй туршада хүгжөөхэ гээшэ гүрэндэшье, хүдөөгэй ажалшан бүхэндэшье ашатай туһатай байһыень мартаха ёһогүйбди.

Табан жэлэй түсэб тушаа Директивэнүүдэй проектые зүбшэн хэлсэлгэ мүнөө хүдөөлэ хабарай тарилгада бэлэдхэхэ хүдэлмэритэй тулаба. Тиимэһээ партийна комитедүүдэй эмхидхэлэй бүхы хүдэлмэри байгша ондо—табан жэлэй түрүүшын жэлдэ—хүдөө ажахын продукци бүри ехээр абажа, гүрэндөө горитой ехээр худалдаха хэрэгтэ зорюулагдаха ушартай. Энэ талаар республикын Хүдөө ажахын министерство, Буряадай «Сельхозтехникын» нэгэдэл ехэ харюусалгатай.

Хүдөөгэй ажалшад КПСС-эй XXIII съездые ажалай ёхэ эдэбхи үүсхэлтэйгээр угтажа байна. Таряашад, механизаторнууд, малшад хабарай тарилгада һайнаар бэлдэхэ, малай үбэлжэлгэ амжалтатайгаар үнгэргэхэ, сабшалан дээрээ наг шэбхэ ехээр гаргаха болон бусад хүдэлмэри эмхитэйгээр ябуулха гэжэ оролдоно. Энэмнай шэнэ табан жэлэй түсэбэй даабари бодото дээрэнь бэелүүлхэдэ нүлөөлхэ байһаниинь элитэ.

ХҮДӨӨ АЖАХ...

Хэжэнгын совхозой Бахлайтын һаалиин фермэ жэлһээ түсэб даабаряа дүүргэдэг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: фермын һаалишан Б. Гунценова, мал ...ша Д. Цыбжитов, тоо бүридхэгшэ Д. Доржиев гэгшэд таб...лэй түсэб даабари тухай хөөрэлдэжэ байна.

Ф. СОРОКИНОЙ ...

ГЭРШҮҮХЭ БА МЁД...

КПСС-эй ЦК-гай Директивэнүүдэй проект соо ороохо таряа үйлэдбэрилгые ехэдхэхэ тухай шухала зорилгонууд хараалагдаа. Энэ асуудал шиидхэхэ хэрэгтэ ганса шэниисэ элбэгээр таригдадаг болохо бэшэ, харин бусад ургамалнууд, илангаяа гэршүүхэ тарилсажа байхада, ажахынуудта олзо доход ехээр абтаха гэжэ һанагдана.

Үнгэрэгшэ жэлдэ манай республика дотор хамта дээрээ 5700 гектарта гэршүүхэ таригдаһан байгаа. Энээниие 1964 онойхитой сасуулхада, мянга гаран гектараар ехэ болоһоншье һаа, урдынхида орходоо багаар таригдана гээшэ. Хаража үзэхэдэ, 1949 ондо манай республика 34 мянган гектарта гэршүүхэ тариһан, илангаяа Зэдын, Хяагтын аймагуудта һайн ургаса абтадаг байгаа. Тиигээд 1953 онһоо тарилга багаар хэгдэдэг болоһон юм. Мүнөө үедэ 1949 онойхиһоо зургаа дахин бага газарта гэршүүхэ ургуулагдана.

Саашадаа иимэ байдал тэсэхын аргагүй. Республикымнай колхоз, совхозууд шэнэ табан жэлэй түсэб дотор арга боломжонуудаа хаража, хэды гектарта гэршүүхэ тариха байһанаа тодорхойлхо ёһотой. Хэрбээ гэршүүхые тааруу һайн газарта таряа һаа, гектар бүриһөө 18 центнер хүрэтэр ургаса абтаха. Гэршүүхын ороохон шэниисэдэ орходоо гурба дахин үнэтэйгөөр гүрэндэ худалдагдана.

Тэрэнэй ашаг олзонь ганса энээгээр сэгнэгдэнэ бэшэ, харин гэршүүхэ гээшэмнай мёд ехээр үгэдэг ургамал. Жэшээлхэ... ургамал, мүн донник, фаце... мэтэнүүдые горитой таря... банскын аймагай Шергин... хозойхид хамта 11,4 то... абаһан байгаа. Гэршүүхэ ... полиинь ойро дүтэ зүгы ... байхада, ургасадань һайна... лөөлнэ. Тус совхозой абай... тон хямда сэнтэй байгаа. ... центнерынь 126 түхэриг ... болоо, тиигэжэ зүгы ба... ашаар 7140 түхэриг сэб... абтаа бшуу. Сэлэнгын а... Химнын совхоздо 1963 он... гын 660 гэр баригдаһан, ... түхэригэй олзо ороһон, 196... 700 гэр баригдажа, 11,4 ... түхэриг олзо абтаһан байна.

Гэршүүхэ мёд абалгада... тай. Тиимэһээ ажахынуу... ургамалые тариха шухала. ... табан жэлэй түсэбтэ мана... публика дотор ехэ зорилго ... данхай. 1970 ондо хамта ... зүгын 15 мянган гэртэй, т... 1966 онойхидо орходоо хо... хин ехэ гэхэ гү, али 2900 ... нер мёд абаха байнабди.

Саашадаа гэршүүхэ бол... абтадаг ондоо бусад ургама... гээр трижа, зүгын гэр... олоор баридаг болоо һаа, ... таряан ехээр тушаагдаха, ... ритой абтадаг болохо аргата... даад ажаллахада зүгыһөө ... ехээр абтадаг. Нэгэ гэрһээ 6... килограмм мёд суглуулагдаха...

Илангаяа Зэдын, Хяагты... шүүрэй, Мухар-Шэбэрэй ... гуудта зүгы олоор барижа ...

Н. МОЛЧАНО...
И. ЕЛА...

Сибириин нэгэдэмэл линеэр дамжан ерэдэг электрын эльшые хубаарилан, хэрэгтэй газартань дамжуулан эльгээдэг хэдэн подстанци республика доторнай бии. «Бурятэнергиин» эдэ подстанцинуудай нэгэнэй коллектив партиин XXIII съездын хүндэлэлэй ажалай вахтада жагсаад, һайнаар хүдэлжэ байнхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: подстанциин дежурнанууд Ирина Вставская, Екатерина Красикова пультуправлениин дэргэдэ байна. Ахалагша дежурнанууд Олег Бутылин, Евгений Федоров подстанциин линии шалгаһанай һүүлээр.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

АЖАЛШАДАЙ ҺАНАМЖА, ДУРАДХАЛНУУД

КУУЗИКАДА—ҮРГЭН ЗАМ

Үнгэрэгшэ жэлдэ куузика гэжэ ургамал манай республикын хэдэн ажахынуудта таригдажа туршагдаа. Буряадай хүдөө ажахын туршалгын станцида энэ ургамал таригдажа, гектарай 740 центнер брюквэ, 433,8 центнер тэжээлэй капустын эшэ набша суглуулагдаһан байна. Рассадаар таригдаһанһаань гектарай 1014 центнер брюквэ, 375 центнер эшэ набша хуряагдаа.

Тэжээлэй капуста брюквэ хоёрой хоорондоһоо гараһан куузика мүн Кабанскын аймагай Шергинскэ совхоздо таригдаа һэн. Эндэ таригдаһан 5 гектарай га бүриһөө 600 центнер брюквэ абтаа. Центнер куузикын өөрын үнэ сэн оройдоо 60 мүнгэтэ болоһон. Энэ ажахыда ондоо ямаршье ургамал иимэ ургаса үгөөгүй юм.

Тиимэһээ ерэхэ табан жэлдэ энэ ургамалые манай республикын ажахынуудта ехээр таридаг болохоор хараалха хэрэгтэй гэжэ һанагдана.

К. ТАРХАЕВ,
агроном.

ХИЛЭЭМЭНЭЙ ЗАВОД ХЭРЭГТЭЙ

Бидэ, аймагай арад зоной ажаһуудалай хэрэглэмжые хангадаг эд хэрэглэгшэдэй кооперациин хүдэлмэрилэгшэд, табан жэлэй түсэб тушаа проектые зүбшэнэбди. Манай хэхэ ажал тон ехэ. Шэнэ магазинууд, ларегууд, столово, буфедүүд олон һуурин нютагуудаар нээгдэхэ. Тиихэдэ арба гара мянган хүн зонтой аймагаймнай түб Бэшүүр тосхондо бии гансахан пекарни хүн зоной хилээмэ талханай эрилтые хүсэд ханганагүй. Тиимэһээ эндэ хил... завод барижа, энэ жэлд... лалгада оруулха тушаа ду... оруулагдаһан байна.

П. ЯСТРЕБО...
Бэшүүрэй аймагай эд хэ... лэгшэдэй союзай түрүүлэ...

ДЭМЖЭМЭЭР ДУРАДХАЛ

Алишье юумэндээ гамтайгаар хандаха, хамаг баялигаа ашаг ехэтэйгээр хэрэглэхэ асуудалда КПСС-эй XXIII съездын Директивэнүүд соо онсо анхарал хандуулагдана. Онохойн модоной комбинадта болоһон суглаан дээрэ хүдэлмэришэд модо хюрөөдэлгэһөө гарадаг зомгоол, хибэдэһэ хуу бараниинь хэрэглэдэг болохо тухай һайшаалтай дурадхал оруулһан байна.

Республикымнай бар... организацинуудта хэрэгтэй «катуркын дранкада ехэ х... нэй модон гаргашалагдана... «Забайкаллес» комби... хүтэлбэрилэгшэд энэ ду... лые анхаралдаа абаха б... жэ найдагдана.

А. СТРЕКАЛОВСК...

ПРОМЫШЛЕННОСТЬ

ОЙ МОДОНОЙ БАЯЛИГЫЕ ЗҮБӨӨР ХЭРЭГЛЭ...

Сибириин, Алас-Дурна зүгэй ой модоной баялигые хэрэглэн ашаглаха гээшэ шэнэ табан жэлэй арадай ажахын шухала зорилгонуудай нэгэн болонхой. Партиин энэ заабаринь модоор баян Байгал шадархи газарай ажалшадта онсо удха шанартай.

Буряадай бүхы газар дайдын гурбанай хоёр хубиие ой тайга эзэлдэг. Жэл бүхэндэ 18 миллион кубометр модо бэлэдхэжэ байха арга боломжо бии. Харин үнгэрһэн жэлэй туршада республика дотор 6 миллион шахуу кубометр модон отологдоо. Хэмжээнэй талаар тиимэ ехэ модоной хюрөөдэгдөөгүй байбашье, хараалагдажа, таһалагдажа үгтэһэн газарһаа үлүү ехэ талмайн модон отологдоно. Иимэ газарһаа жэл бүхэндэ дунда зэргээр нэгэ миллион 600 мянган кубометр модон бэлэдхэгдэнэ. Түмэр замай харгы зүбшэн һуурижаһан предприятинуудта, нэрлэбэл, Горхоной, Хандагатайн, Шулуутайн леспромхозуудта гол түлэб үлүү ехэ талмайда модон хюрөөдэгдэдэг. Харин тиихэдэ Баргажан, Химнэ, Витим, Зэдэ, Дээдэ-Ангар мүрэнүүдэй, Түнхэнэй голой модон хүсэд һайнаар ашаглагдангүй үлэшэдэг. Энээнэй ушар шалтагаан юуб гэхэдэ, урдань байһан арадай ажахын совედүүд леспромхозуудай үйлэдбэриин хүсэ шадалые модоор элбэг газарнуудта зөөжэ һуурижуулха хэрэгтэ мүнгэ багаар һомолдог байба.

«Модоор элбэг районуудта модо бэлэдхэлгые ехэ болгохо». гэжэ КПСС-эй XXIII съездын Директивэнүүдэй проект дотор заагдана. Энээнтэй зохилдуулан, хэрэгтэй зэргын мүнгэ зөөри һомологдохо ёһотой. Тиимэһээ һомологдоһон мүнгэн зөөри саг соонь, аша туһатайгаар хэрэглэхэ гээшэ ой модоной промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй шухала зорилго болохо юм. Ойрын үедэ үлүү ехэ газарһаа модо отолхоёо болихо; харин табан жэлэй һүүл багта ганса тодорхойлогдоһон газарһаа модо бэлэдхэгдэхэ юм.

Буряад нютагнай ой модоор баян. Энэ баялигые хэрэглэн ашаглаха модо болбосоруулгын хоёр томо предприяти—Байгалай целлюлозно завод болон Сэлэнгын целлюлозно-картонно комбинат баригдажа байнхай. Иимэ предприятинуудай ашаглагдажа эхилхэдэнь Буряадай нютагта Байгалай болон Сэлэнгын модоной промышленна хоёр комплекс бии болохо.

Табан жэлэй туршада комплексын предприятинуудта шэнэ продукци үйлэдбэрилэгдэжэ эхилхэ. Онохойн гидролизно завод тэжээлэй дрожжо, Онохойн модоной комбинат—модоной хибэдэһэнһээ плитануудые, Байгалай модоной комбинат — цементнофибролитова плитануудые үйлэдбэрилхэ юм. Шэнэ предприятинуудай ашаглалгада тушаагдахада арадай ажахыда шухала хэрэгтэй ой модоной продукци үйлэдбэрилгэ 30 процентээр ехэ болохо. Ондоогоор хэлэхэдэ, ой модоной эзэлдэг гектар бүриһөө 30 кубометрһээ бага бэшэ модон ажахыда хэрэглэгдэхэ ушартай. Ганса «Забайкаллес» комбинадай предприятинууд бии байһан үйлэдбэриин талмайһаа жэл бүхэндэ нэгэ миллион кубометрһээ үлүү ехэ модо бэлэдхэхэ. Харин мүнөө нэгэ миллион кубометр шахуу модон миин хаядаһан боложо (түгсүүл, модоной үзүүр, хибэдэһэ, урадхуулгын үедэ хаягдадаг богони бревно гэхэ мэтэ) һалана. Энэ нэгэ миллион кубометр модо хэрэглэбэл, **модон зүйлнүүдые комплексноор ашаглаһанай үндэһөөр ой модоной, целлюлозно-саарһанай ба модо болбосоруулдаг промышленностиин үйлэдбэриинь бүридэлые горитойгоор һайжаруулха** гэжэ Директивэнүүдэй проект дотор заагдаһые дүүргэгдэхэ ушартай.

Промышленностьда ажалай бүтээсын ургалтые 33—35 процентээр дээшэлүүлхэ гэжэ Директивэнүүдэй проект соо хараалагдана. Манай республикын ой модоной промышленностьда энэ зорилго гол түлэб хэдэн шэглэлтэйгээр бэелүүлэгдэхэ.

Бии байһан техникэ аша туһатайгаар хэрэглэхэ, үйлэдбэриин эмхидхэл нарижуулха, экономическа талаарнь һайн үрэ дүн түйлаха хэрэгтэ анхарал хандуулха гээшэ ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй, бүхы хүдэлмэришэдэй нангин уялга мүн. Модые нарин зүрүүдаар ...жо унагааха түрүү технологи... рижуулха, модо таллуулгын ...торнуудые хоёр халаанда а... ха гэхэ мэтэ асуудалда ... анхарал хандуулха шухала.

Технологическа хуушарһан ...цессүүд шэнэ, түрүү онол ...һэлгэгдэхэ. Модо бэлэдхэлгэ ... модые томо багсаар, ута за... ашаха нэгэ технологи үргэн... рэглэхэбди. Отолжо унгаа... газарта модон томо багса, ... ашаан болгогдон, автома... нуудта ашагдаха, ута занда... рэглэгшэдтэ хүргэгдэхэ. Б... шадархи леспромхозуудһаа ... ута зандаа уһан замаар Ба... модоной бааза (Выдрино ... Итанцын, Хандагайн, Х... леспромхозуудһаа автомо... транспортаар Сэлэнгын м... бааза болон Онохойн модоно... бинат, Шулуутайн, Ар... леспромхозуудһаа түмэр з... Буряадай модо болбосо... комбинат хүргэгдэхэ.

А. КОРАБЛ...
«Забайкаллес» комбин... главна инже...

ЗҮРХЭ ХҮДЭЛГЭМЭ БЭЛИГТЭН

1932 оной зун ДээдэҮдэдэ Гүрэнэй Буряадай театр нээгдэжэ, ар... дые суглуулган болобо. Тэрэ ... Мария Степанова ажаллажа ... Ендэр дээрэ түрүүшынхеэ ... анханайнгаа роль зонуудта ... олониитын шүүмжэлэлдэ ... гээшэ нилээдгүй харюусалга... аймшагтайшье хэрэг аабза ... хэсүү шалгалтые Мария Сте... эрхим барижа гараа hэн. Дра... А. Шадаев А. Миронский хоё... hэн «Барьеры» гэhэн зүжэ... хүбүүнэй роль Мария баса... үгтөө бэлэй. Өөрөө эхэнэр хүн ... үлэй абари зан гаргажа ... гээшэ ушаргүй бэрхэтэй бай... 15-тай Мария эрхим ... дабажа гараа. Артист боложо ... хүн гээшэ гүб гэжэ нэгэ ... тэрэ этигэл яданги маргадаг ... hэн ха. Эгээл энэ үедэнь ре... А. Миронский Мария Степа... саашанхи харгы замайнь ... үргэнөөр нээжэ үгөө бэлэй.

...3-34-дэхи онуудта манай Бу... драмтеатрайхид «Наместник» ... гэhэн кинодо наадалсахаяа ... дахин Ялта уригдаhан байна. ... ошоходоо, тэдэнэр Москвада ... театрнуудаар ябаhан, hо... концертнүүдые хараhан, ... артистнуудай наадахые ха... абаhан юм. Мэдээжэ артист... жэшээлбэл, Качалов, Книп...-Чеховагай, Тарханов болон ... наадаhан рольнуудые Ма... Степанова зүрхэндөө дүтөөр ха... абаhан юм. Энэнь ехэ нүлөө ... hэн байна. Драматург А. Ша... «Мэргэн» гэhэн зүжэгэй Шар... гэшэ хобууша эхэнэрэй роль тэ... даалгагдаа hэн ха. Хэрбээ ур... актриса залуухан басаган боло... наадаhан hаа, мүнөө эндэ нилээд... хүндэхэн рольтой дайралдаа. Ни... удаан ажаллаhанай, бэлиг ша... гаргаhанай ашаар Шарнуу... ... образ тобойн элирhэн юм.

Залуу актрисын үшөө нэгэ бэлиг нүгөө зүжэгтэ бултайжа ерээ hэн. «Платон Кречет» гэжэ А. Корнейчугай зүжэг табигдажа, энээн соо Мария Николаевна Лида Коваль гэжэ залуухан инженер басаганай гол рольдо наадаhан байна. Басаганай үнэн сэхэ абари зан, тэрэнэй халуун дуранай охиие актриса аргагүй үнэншэмөөр гаргаа hэн. Гүнзэгы сэдьхэлhээ наадажа, бэлиг ехэтэнэй нэгэн гэжэ тоологдодог болоо бэлэй. Энээнhээ хойшо Мария Николаевна ажал дээрээ ото шэнэ арга, дүй дүршэл бэлдэржэ, образ бүхэнөө шэнээр гаргажа эхилээ. hүүлээрнь «Тартюф» зүжэгэй Марианные, «Гостиницын эзэн эхэнэрэй» Мирандолиные, «Хоёр эзэнэй зарасада» «Смеральдиные, Арбузовай «Шестеро любимых» гэгшэдэ Альхинае, «Аяндын аша» гэhэн зүжэгтэ Ямаахан Хүгшэниие, «Отеллодэ» Дездемоные гэхэ мэтые олоор наадаhан байна.

Багашаг рольнуудые бүтээхэ илангаяа бэрхэтэй юм. Харин Мария Степанова хаанашье, хэзээдэшье hаа юумэн гээшые наринаар ажаглажа, хэрэгтэй зүйлнүүдыень онсолон тэмдэглэжэ ябадаг. Жэшээнь, В. Катаевай «Дайнhаа ябаhан солдат» гэжэ зүжэгтэ Любкын роль наадаhан. Тэрэнэй үбэштэйрдэг хэhэгые гаргахын тула Мария Николаевна яhала оролдоо бэлэй. Ухаагаа муудаhан хүнэй абари зан зүбөөр харуулхын тулада актриса больницаар ябаhан, врач-психиатрнуудаар хөөрэлдэжэ, туhатай зүбшэл абаhан байха. Иигэжэ Любкын ролиие бальшыса гаргажа, халуун альга ташалганда хүртэhэн юм.

Шиллерэй «Муу мэхэ ба инаг дуран» гэhэн зүжэгтэ гол роль болохо Луизын хүндэ хүндэ сценэнүүдые нэгэшье доошонь унагаангүй, тэрэнэй гүнзэгы сэдьхэл бодолые, сэбэрхэн инаг дурыень үнэншэмөөр наадажа шадаhаниинь угаа hайшаалтай.

Мария Николаевна Шекспирэй Дездемонтой хоёр дахин уулзаха зол хубитай байшоо. Үдэр хоногууд үнгэржэ, Мария Степановагай мэргэжэл бүри бухэжэн ургажал байгаа. Хоёрдохёо Дездемониие наадахадаа, актриса ехэ хурса, удха түгэлдэр образые бүтээгээ бэлэй. Энэ ажалдань театрайхид ехэ туhа хүргэhэн юм. Тиихэдэ Мария Николаевна ажалдаа, өөртөөшье харюусалга, шүүмжэлэл ехэтэйгээр хандадаг.

РСФСР-эй габьяата артист, гүрэнэй шангай лауреат Александр Иванович Канин минии ажалда тэнсэлгүй ехэ туhа хүргэhэн юм. Мүнөөшье болотор энэ багшадаа доро дохихо уялгатайб, —гээд Мария Николаевна урдань наадаhан рольнуудайнгаа дэбтэрнүүдые ехэл бодолгото бодолгото болон hэхэнэ.

Мэдээжэ режиссер А. Канин Островскиин, Горькиин зүжэгүүдые табихадаа, шадамар бэрхээрээ суурхаhан. Хэжэ байhан ажал хүдэлмэри тухайгаа тон тодоор, hонирхолтойгоор залуу буряад артистнуудтаа хөөрэжэ үгэгшэ hэн. Иигэжэ Буряад театрта Канин Островскиин «Гроза», Горькиин «Егор Булычев» гэжэ хоёр томо зүжэгүүдые табяа hэн. Мүн эндэшье Мария Степанова шалгаржа гараа бэлэй. Нэн түрүүн «Грозагай» Катерина дээрэ заатагүй тогтохо шухала Эрхэ сүлөө, инаг дуран, hайхан байдал эдлэхэ гээшые энэ эдирхэн Катерина мэдээгүй. Дурагүй хүндөө хадамда хүсөөр үгтэhэн залуухан эхэнэрэй гашуудал. Иимэ хүндэ ушартай дайрагдабашье, Катерина Кабановтанай гэрhээ холодохые хүсөө. Энэ зүрхэ хүдэлмэ үедэ Катериные наадахадаа, Мария Степанова тэрэнэйнгээ тунгалаг сэбэр сэдьхэлые, хэзээшье инаг нүхэртөө (Бориста) урбахагүй зан абариень тон наринаар гаргажа, үлүү дутуугүйгөөр, өөмөөгүйгөөр гүйсэдхэгшэ hэн. Зүжэгэй hүүлшын үйлэдэ аргаа hалаhан Катерина— Степанова инаг нүхэртэйгээ нюусаар hүүлшынхеэ уулзаад, энэ дэлхэйhээ өөрыгөө хэтэ мүнхэдөө абаашаха гэжэ ябахадаа, айхабтар hүртэйгөөр үзэгдэгшэ hэн. Хүхэ сагаахан шарайтай, задаршаhан үhэтэй, халта миhэд гэhэн нюуртай басаган ухэл тээшэ дугташан ябаха hамбаандаа:

— Хэзээ минии хүүр дээрэ сагаахан хүhан ургаад, тэрэнэй hалаа дээрэ шубуухайнууд дууламдажа байха ааб,—гээд. Катеринын—Мария Степановагай hанал бодолоо шэбэнэхэдэнь, зал соо hуугаашад нюдөөрөө уhа гүйлгэжэ бархиралдагша бэлэй. Энэ образ мүнөөшье актрисын зүрхэндэ тон дүтэ, тон бэлигтэйгээр наадаhан эрхимэйнь нэгэ роль болоно. Мүн режиссер Каниншье Мария Степановае Катеринын роль гүйсэдхэгшэдэй эрхимэйнь нэгэн гээшэ гэжэ тоолоо hэн. «Катериные наадажа, ехэл hургуули абаа hэм даа» гээд Мария Николаевна хөөрэдэг.

Он жэлнүүд ошожол байгаа. Мария Николаевна Степанова өөрынгөө репертуар дээрэ бодомжотойгоор хүдэлнэ. Энэ бэлигтэй актриса үйдхар гашуудалтай холбоотой рольнуудые гүнзэгы сэдьхэлhээ наадаhан, бүришье бэрхэ мастер боложо эхилээ hэн. Байhаар байтар Х.Намсараевай «Жаргалай түлхюур», Ц. Шагжинай «Хабарай дуун» гэжэ зүжэгүүдэй гол рольнуудые үсэд hайнаар гүйсэдхэжэ, оло дахин альга ташалганда хүртэhэн байна.

«Жаргалай түлхюур» гэhэн зүжэгэй Шарагшанай роль шангахан асуудал табяадхёо бэлэй. Шарагшан хүгшэн зүжэгэй эхинhээ hүүл хүрэтэрөө hохор, тэрэнэй хажуугаар үбгэнөө, хоёр хүбүүдээ алдана. Теэд хэды тиимэ тодхорто оробошье, Шарагшан хүгшэн ерээдүйнгөө жаргалда этигэнхэй, тойроод байhан хүн зондо найдалтай байгаа бшуу. Нюдэгүй энэ хүн хорин найман жэл болоод, алтан дэлхэйгээ үзэхэ хараха хубитай байшоо. Мүн баhа үни алдаhан хоёр хүбүүдээ, нүхэрөө тэбэрижэ, сээжыень дэрлэхэ жаргалтай байhандаа, Шарагшанай нээгдэhэн нюдэнhөө хэды ехэ баярай нёлбоhон адхарааб. Энэ орёо ролиие Мария Степанова дабажа гараад лэ байгаа hэн. Энээниие наадахын тула, хэды дахин республиканска больницада ошожо, нюдэнэй врачнуудаар хөөрэлдөөб. Хэды удаан саг соо харахагүй зонуудые адаглааб.

Хорёод жэл соо хэhэн ажалыень сэгнэжэ, 1946 ондо гүрэн түрэмнай энэ бэлигтэ артистдаа Буряадай республикын габьяата артистын нэрэ хүндэ олгоо hэн.

1957 ондо Ц. Шагжинай «Хабарай дуун» гэжэ зүжэг табигдажа, олон харагшадые hонирхуулаа бэлэй. Эндэ үгытэй ядуу богоолшон Цырмаагай роль наадана. Ганса хүбүүгээ алдахаа байхадаа, яахашье аргаа hалаhан Цырмаа нюдарган баян Жэгжэдhээ хайра туhа эринэ. Колхоздо малаа тушаахагүйн тула Жэгжэд малаа бултыень алаад худалдаhан, танха соо ябталhан мүнгөө газарта булажархиhыень Цырмаа мэдэhэн аад, нюугаад ябаhан. Гэмтэн болоhон Жэгжэд коммунист Цыбаан тухай худал документ бэшээд, Цырмаае тухиржа гарыень табюулжархина. Худал хуурмаг юумэ хэhэндээ Цырмаагай hэшхэл диилэжэ, Жэгжэдэй бүхы муу муухайень малтажа гаргана. Мария Николаевнагай наадажа байхада, Цырмаагай үнэн сэхэ досоохитой үнэншэмөөр, үгытэй ядуудаа хэhэн алдууень хүлисэмөөр бэлэй.

1952 ондо Мария Николаевнада үшөө нэгэ баярта үдэр болоо. Амжалтатай ажаллаhанайнь түлөө оюун бэлигтэй эхэнэртэ РСФСР-эй габьяата артистын үндэр нэрэ зэргэ олгогдоо бэлэй. Иимэ ехэ хайра хүндэдэ хүртөөшье hаань, hанаагаа амархадаад ябаагүй, улам эршэмтэйгээр хүдэлжэ эхилээ.

1959 оной ноябрь hарада Москвада үнгэргэгдэhэн Буряадай искусство болон литературын хоёрдохи декадада Мария Николаевна мүн лэ бүхы шадабаряараа хабаадаа бэлэй. Москвагайхидта харуулhан зүжэгүүдэй гол гол рольнуудые гүйсэдхэhэн, кэрьемэ альга ташалганда гансата бэшэ хүртэhэн юм.

Декадаhаа бусахадаа Мария Николаевна «Улаан тугай» орден яларуулаа бэлэй.

РСФСР-эй габьяата артистка мүнөөдэр таби наhанайнгаа hайндэрые тэмдэглэжэ байна. Теэд энэ үнгэрhэн табин жэлэйнгээ хахадhаа үлүүе театрай ендэр дээрэ үнгэргэhэн. Ная гаран рольнуудта наадаhан, мүн үшөө хоёр кинодо хабаадалсаhан байна. «Үргын hалбаржа байхада», «Алтан гэр» гэжэ фильмүүдые мартаагүй аабзат.

Энэ жэлэй hүүлшынь ажал гэхэдэ, Д. Р. Батожабайн «Зүрхэнэй шарха» гэжэ зүжэгэй Бэрид хүгшэн боложо наадаа. Мария Николаевна элдэб рольнуудые наадажа шадаха, дэлисэ ехэтэй актриса юм. Тэрээндэ мүнөө ямаршье роль аймшагтай бэшэ. Туршаад үзэхэ хүсэншье, дүй дүршэлшье бии даа.

Гадна коммунистка Мария Николаевна Степанова хоёр удаа городой Соведэй гүйсэдкомой депутадаар hунгагдаhан. Бүхэроссиин театральна бүлгэмэй эдэбхитэй ажалшан ябаhан юм.

Саашадаашье зүрхэ сэдьхэл хүдэлгэмөөр наадажа, олон тоото харагшадаа гансата бэшэ баясуулна аабза гэжэ ехэтэ найданабди.

Д-Р. ГОМБОДОРЖИЕВ.

ЧЕХОСЛОВАКИИН hОНИН

Эртэ урдын заншалта уран шадабари

Чешскэ шэл шаазан, эрдэни шулуун эдлэгүүд олон зуун жэлэй ... Чехословакиhаа ондоо ... суурханхай юм. Эртэ урдаhаа нааша үе залгамжалан ерэhэн түүхэтэй Чехословакиин униин гурбан предприяти тухай мүнөө хөөрэжэ үгэхэмнай.

650 жэлдэ

Дунда-Словакиин айхабтар hайхан нугада Кремница гэдэг эртэ урдын хото оршодог. Энэ хото үрдэнhаа хойшо алта мүнгөөрөө суурхадаг бэлэй. Бүри дундада ... үедэ эндэхи газар доро алта мүнгэн ехээр олдоhон байгаа. XIV зуун жэлэй документнүүд энээниие гэршэлнэ. Түрүүшын алтан бэдэрэгшэд эндэ уурхай малтаhан, Кремница хотые бодхооhон, мүнгэнэй завод байгуулhан байна.

Тиин Кремницкын мүнёэнэй заводэ 650 жэлэй туршада таhалгаргүй хүдэлмэрилжэ байдаг. 1315 ондо эндэ чешскэ түрүүшын алта мүнгэн гаргагдаа hэн. Тэрэ мүнгэн тиихэ үеын Европын бүхы оронуудай наймаанда ямаршьегүй ябадаг байгаа. Он жэлнүүдэй үнгэрхэ тума дархашуулай уран шадабари нарижадаг, шэнэ оньhон техникэ бии болодог бэлэй. Кремницкэ уран гартан үйлэдбэриеэ үргэдхэhэн, олон ороной янза бүриин мүнгэ гаргадаг болоhон байна.

Теэд Кремница хото гансахан ... хашарhан мүнгөөрөө суутай бэшэ ааб даа. Уран дархашуул олон тоото орден, медальнуудые, ... тэмдэгүүдые бүтээhэн байна. Тэдэниие уласхоорондын, гүрэн доторхи уулзалгада илалта туйлаhан спортсменүүд, элитэ ехэ эрдэмтэд зүүгээд ябадаг. Гурбадахи Национальна театрай 50 жэлэй ойдо зорюулагдаhан эгээн томо медаль эндэ бүтээгдэhэн юм.

Хаража ханашагүй hайхан эдлэлнүүд

Венециин урашуул шэл шаазан ... үйлэдбэри Чехидэ асараа юм ... түүхэ домог дотор хэлэгдэнэ. Үни урдань тиимэ юумэ болоhон байгаа. Харин мүнөө Чехословакиин шабинар уран шадабаряараа багшанарhаа hураггүй дээшээ болонхой гэжэ лаблан хэлэхэдэ болохо. Шэл шаазангаар янза бүриин hайхан эдлэл хэдэг ондоо гүрэн дэлхэй дээрэ үгы юм.

Шэл шаазангаар харажал байлтай hайхан эдлэл хэдэг чешскэ түрүүшын уран гартан Каменицкий Шенов гэдэг хотодо бии болоhон байгаа. Шэлэй түрүүшын завод эндэ XV зуун жэлдэ бодоhон.

Каменицкий Шенов хотодо шэл эдлэл үйлэдбэрилдэг дэлхэй дээрэхи эгээн түрүүшын hургуули нээгдээ бэлэй. Тус hургуули 110 жэлэйнгээ ойе hаяар hайндэрлэхэ юм. Өөрынгөө нарин шадабари мэргэжэлые саг үргэлжэ дээшэлүүлжэ, химгадажа шадаал hаа, түрүү алдар солоёо барижа байхабди гэжэ тэрэ үеын шэл шаазан эдлэл бүтээдэг уран гартан ойлгодог байгаа. Тиимэhээ урашуулай хүбүүн эсэгынгээ уран шадабариие шудалха ёhотой гэhэн хуули баримталдаг hэн ха. Мүнөөшье Шеновскэ урашуулай hургуули дэлхэй дээрэхи эгээн томо hургуулинуудай нэгэн юм. Шэл шаазан эдлэл үйлэдбэрилдэг 3 мянга шахуу уран гартан Каменицкэ Шеновтэ бэлдэгдэhэн байха.

Каменицкэ Шенов—шэл үйлэдбэрилдэг хото. «Люстра» гэдэг арадай предприяти шэлэй табан заводые нэгэдхэнэ. Тэрэнhээ гадна, хаража ханашагүй hайхан янза бүриин шэл эдлэл гаргадаг үшөө 3 томо завод бии юм. Шенов хотодо үйлэдбэрилэгдэдэг шэл хэрэгсэлнүүд дэлхэйн 80 гаран оронуудта абаашагдадаг.

Эрдэни шулуун

Прагада ерэhэн аяншан хаанашье байнаб—баруун тээhээ гү, али зүүн тээhээ гү—эртэ урдын энэ хотын арюун hайханиие хараха гэжэ эрмэлзээхэhээ гадна, «Кленот» гэhэн гаршагтай тусхай магазинда заатагүй орохые хүсэдэг юм. Тэндэ эхэнэрнүүдэй гоёолто болохо чешскэ суута эрдэни шулуун худалдагдадаг ха юм.

Иимэ эрдэни шулуун Чехословакиин хойто зүгтэхи Турнов гэдэг багахан хотоhоо асарагдадаг. Чешскэ эрдэни шулуун байгаалиин хэшэг юм. Огрже мүрэнэй эрьедэ иимэ шулуун элбэг. Турнов хотын уран дархашуул энэ шулуунда гайхалтай hайхан үнгэ түхэл оруулдаг. Эрдэни шулуу үйлэдбэрилгэ мүн лэ үни холын түүхэтэй юм. Турнов хотын урашуул бүхы орон соогоо алдар суугаа тараанхай. Хэдэн арбаад жэлэй туршада тэдэнэй уран шадабари улам нарижаhан, тиигэжэ эгээн дээдэ хэмжээндэ хүрэhэн байна. Мүнөө Турнов хотын уран гартан 2 мянга үлүүтэй элдэб янзын гое hайхан эрдэни шулуу гаргана. Тэдэнэй бүтээhэн үзэсхэлэнтэ эдлэл Бүхэдэлхэйн выставкын (Брюссель) алтан медальда хүртэhэн. Мүн Монреал хотодо үнгэргэгдэхэ выставкэдэшье эды үндэр сэгнэлтэдэ хүртэхэ бээз гэжэ найдагдана.

Чешскэ эрдэни шулуун хари гүрэндэ гаргагдадаг. Европо, Ази, Африка, Америкэ болон Австралида абаашагдажа, Чехословакиин уран гартанай алдар солые арьбадхана.

И. МАСЛЕННИКОВ,
ТАСС-ай корр.

Прага.

СССР-тэ эльгээгдэхэ электровозууд

Ерэхэ табан жэлэй хугасаа соо Чехословаки Советскэ Союзда 957 электровозуудые эльгээхэ. Эдэниие Пльзениин машина бүтээлгын заводой шадамар бэрхэ хүдэлмэришэд бүтээхэ юм. Энэ жэлдэ предприяти переменнэ тогоор ажаллаха электровозуудые олоор: зургаан голтойнуудые — СССР-тэ, дүрбэн голтойнуудые—Болгарида гаргажа эхилхэ. Эдэ хоёр ороной булад магистраляар иимэ түрүүшын локомотивууд шалгалтаяа гаража байнад. Жэшээнь, Пльзениин түрүүшын шэнэ электровоз арба мянган километр Кавказай магистраляар ябажа гараа.

(ТАСС).

ЧЕХОСЛОВАКИ. Дайнhаа хойшо үнгэрhэн 20 жэлэй туршада ороной хото городуудаар миллион үлүүтэй байра баригдаа. Прагада, Братеславада, Брнодо, Ческе-Будёвицедэ, мүн бусад индустриальна түб газарнуудта гэр байрын ехэ шэнэ районууд бии болоо.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ческе-Будевица гэжэ урдын городтохи Лидицка гэжэ шэнэ үйлсэ.

ЧТК—ТАСС-ай фото.

ХИЛЫН САДАНАhАА

Франциин правительствын уряа

ПАРИЖ, мартын 4. (ТАСС). Вьетнам худар 20 мянган солдадуудые нэмэжэ эльгээхэ тухай шиидхэбэреэ болюулхыень Урда Корейе Францiин правительство уряалаа гэжэ үсэгэлдэр эли болоо гээд Франс Пресс агентствын корреспондент Сеулhаа мэдээсэбэ.

Урда Корейн сэрэгүүдые эльгээбэл —Женевскэ хэлсээ эбдэхэ, мүн баhа Вьетнамай асуудалые эбэй гуримаар шиидхэлгэдэ hаад хэхэ болоно гээд Парижда хи Урда Корейн элшэн түлөөлэгшэдэ хэлэгдээ гэжэ тус агентство тэмдэглэнэ.

Гвинейн демократическа партиин политбюрогой шиидхэбэри

КОНАКРИ, мартын 4. (ТАСС). Гвинейн демократическа партиин (ДПГ) политбюрогой шиидхэбэриин ёhоор, Африкада эсэргүү империализмын хархис ябуулганууд тай тэмсэхын тула Гвинейн арадые элсүүлэн жагсааха зорилготой суглаанууд энэ үдэшэ партиин бүхы секцинүүдтэ болохонь. Тэрэнhээ гадна, ДПГ-гэй политбюрогой шиидхэбэритэй зохилдуулан, мүн өнэл асуудалаар ойрын үдэрнүүдтэ бүхы Гвинейн залуушуулай, эхэнэрнүүдэй эмхинүүдэй суглаанууд болохо байна.

Инди ба Пакистанай хэлсээнүүдэй дүн

ДЕЛИ, мартын 4. (ТАСС). Ташкентын Декларациин эрилтэнүүдые сахихаар, абаhан уялгануудаа дүүргэхээр шиидэнхэй байhанаа Инди ба Пакистан лаблан баталба гэжэ Индиин гадаадын хэрэгүүдэй министр Сваран Сингх Равалпиндида болоhон хэлсээнүүдэй дүн тухай мүнөөдэр парламентын арадай палата дээрэ элидхэхэдээ мэдүүлбэ.

Пакистанай делегаци Кашмир тухай түрүүшын ээлжээндэ табяад, энээниие гол асуудал гэжэ тоолохотоёо хамта, Инди Пакистан хоёрой хоорондын харилсаа hайжаруулха хэрэгтэ туhалха байха гээд багсаана гэжэ Сваран Сингх хэлэбэ. Индиин делегаци Кашмирай асуудалаар баримталдаг хараа бодолоо лаблан дабтаад, Кашмир тушаа хэлсэhэнэй хэрэггүй гэжэ тайлбарилаа.

Индиин делегаци ямаршье асуудал зүбшэн хэлсэхые зүбшөөхэ байгаа, теэд Джаму, Кашмирай сүлөөтэ эрхэ тухай хэлсээ хэhэнэй дэмы гэжэ Сваран Сингх лаблан мэдүүлбэ.

Индиин делегациин hанамжын ёhоор, хёмороон тулалдаан дээрэhээ эбээ таhарhан ябадалые заhаруулгада туhалха ёhотой байна гэжэ Сингх хэлэбэ.

ЗАБАСТОВКЫН ТЭМСЭЛ ҮРГЭЛЖЭЛhӨӨР

ИТАЛИ

РИМ. Туриндахи автомобильна компаниин олохон заводуудай үүдэндэ хүдэлмэришэдэй харуул табигданхай, забастовкодо уряалhан соносхолнууд, лозунгнууд хананuудтань халагданхай. Эндэхи хүдэлмэришэдэй 90 гаран процентнь ажалай шэнэ хэлсээ баталхые үйлэдбэриин эзэдэй арсаhыень буруушааhанай тэмдэг болгон энэ жэлдэ гурбадахяа буhалгаалан бододо. Турин хотын ба провинциин металлургическа, машина бүтээдэг бусад олон предприятинуудта мүн лэ ажалынь зогсоогдоо.

Хэдэ хэдэн забастовко, демонстраци ба митингнүүдые хэжэ эхилhэн Милан хотын ба провинциин машина бүтээдэг 300 мянган хүдэлмэришэд Туриндахи ханинараа дэмжэн бодобо.

ИНДИ

ДЕЛИ. Бомбейн бүд нэхэдэг 200 мянган хүдэлмэришэдэй забастовко боложо үргэлжэлhөөр. Энээниие үүсхэhэн «Бомбей гирни Камгар юнионой» профсоюз Бомбейн түүхэдэ үзэгдөөгүй ехэ демонстраци эмхидхээ. Энээндэнь 100 мянга шахуу хүдэлмэришэд хабаадаба. Эдэнэр салин хүлhэ дээшэлүүлхэ, хүдэлмэрилхэ арга боломжо hайжаруулха эрилтэнүүдтэй транспарантнуудые баринхай ябаба.

Ажалша олониитын нүлөөгөөр Махараштра штадай правительство тус компаниин профсоюзтай хэлсээ хэжэ эхилхые зүбшөөрөө.

АНГЛИ

ЛОНДОН. Халлын (Йоркшир графство) гурба мянган докёрнууд салин хүлhыень дээшэлүүлхэ эрилтэ табижа, 24 часай забастовко үнгэргөө. Эдэнэр 9 неделиин турша соо портын захиргаанай урда иимэ эрилтэ табиhаар байна. Захиргаанай зүгhөө арсаhан харюу абаад неделi бүхэндэ 24 часай забастовко соносхоно.

ИСЛАНДИ

РЕЙКЬЯВИК. Эндэ, Исландиин ниислэлдэ, эдеэ хоолой магазинуудай наймаалагшадай забастовко соносхогдоо. Салин хүлhэ дээшэлүүлхэ тухай наймаалагшадай профсоюзай эрилтэ дүүргэхэеэ эзэдэй арсаhанай hүүлээр магазинуудай хүдэлмэри зогсоогдоhон байна.

(ТАСС).

АЛЖИРАЙ, СОМАЛИИН, КЕНИИН ДЕЛЕГАЦИНУУД ОАЕ-ГЭЙ СЕССИhЭЭ ГАРАЖА ОШОБО

АДДИС-АБЕБЭ, мартын 4. (ТАСС). Африкын нэгэдэлэй эмхиин (ОАЕ) министрнүүдэй соведэй зургаадахи сессидэ хабаадажа байhан Алжирай ба Сомалиин делегацинууд Урда Родезидэхи байдал тухай асуудалаар абтаhан шиидхэбэриие зүбшөөгөөгүй дээрэhээ мүнөөдэр заседаниин залhаа гаража ошоо.

Тиимэ болохолоороо, ОАЕ-гэй министрнүүдэй соведэй сессиин хүдэлмэридэ саашадаа хабаадахые зургаан делегаци арсаад байна. Ганын шэнэ засагай делегациие мэдэрхэеэ сессидэ хабаадуулхаяа арсаhанай тэмдэг болгон Малиин, Гвинейн, Танзаниин, ОАР-ай түлөөлэгшэд сессиhээ гаража ошохо тухайдаа үсэгэлдэр мэдүүлээ hэн.

АДДИС-АБЕБЭ, мартын 4. (ТАСС). Африкын үшөө нэгэ орон — Кени ОАЕ-гэй министрнүүдэй соведэй сессиhээ мүнөөдэр гаража ошоо. Минии правительство сэрэгэй урбалтануудые буруушаана гэжэ Кениин гадаадын хэрэгүүдэй министр Джозеф Муруби мэдүүлбэ.

Ганые „Сүлөөлхэ национальна соведэй“ түрүүлэгшын мэдүүлгэ

НЬЮ-ЙОРК, мартын 4. (ТАСС). Юнайтед Пресс Интернейшнл агентствын корреспондентын Аккраhаа дамжуулhанай ёhоор, Ганын шэнэ хүтэлбэрилэгшэд Кваме Нкрумын правительствын абаhан гүрэнэй социализмhаа арсан хадуураад, үмсын ажал эрхилдэг баруун оронуудтахи арга мэтэд дахинаа абахамнай гэжэ соносхоо.

Сүлөөрэлгын национальна соведэй» түрүүлэгшэ генерал-лейтенант Джозеф Анкра үсэгэлдэр үдэшэ ороной хүн зондо радиогоор хандаха зуураа, экономикын хэрэгтэ гүрэнэй зүгhөө эдэбхитэйгээр хабаадалга хэдэн гол проектнүүдээр хизаарлагдаха, гүрэнэй мүнөөнэй хэдэ хэдэн корпорацинууд үмсын сектортэ тэхэрюулэгдэхэ байха гэжэ мэдүүлбэ. «Национальна экономикын аша туhада конкуренци дэмжэгдэхэ байха» гэжэ Анкра хэлэбэ. «Сүлөөрэлгын национальна совет» «национализациин ямаршье түсэб» зохёоногүй гэжэ тэрэ үргэлжэлүүлэн хэлэбэ.

ОАГ-ай зүблөөн

ПАНАМА, мартын 4. ТАСС-ай корреспондент Луис Альбертон Франко Сандоваль иигэжэ дамжуулба.

Америкын гүрэнүүдэй өмхиин (ОАГ) гэшүүн оронуудай түлөөлэгшэнэрэй суглаан эндэ боложо үргэлжэлhөөр. ОАГ-ай уставые хубилгаха дурадхалнуудай ороhон тухай мүн лэ элитэ болобо. Колумбиин ба Аргентинын делегацинууд тиимэ дурадхалнуудые оруулhан байна. Тэдэнь гол түлэб экономическа, социальна ба соёлой асуудалнуудтай холбоотой юм ха. ОАГ-ай гэшүүн оронуудай хүгжэхэ арга нүхэсэл болгон эдэ асуудалнуудаар харилсаа холбоо байгуулхые хараална. Тиихэдээ байгаалиин баялигуудые зүбөөр ашаглаха, энэ түбиин оронуудай оролдолго хүсэлэлгые тус hалбаринуудай талаар таарулан бэелүүлхэ автономно эмхи зургаануудые тогтоохо асуудалнуудта гол анхарал хандуулагдана.

Гэхэ зуура, Холбоото Штадууд ба Эквадор ОАГ-ай устав хубилгаха асуудалнуудаар баhал дурадхалнуудые оруулhан байна. Эдэнь ОАГ-ай аласай зорилгонуудые хазагайруулха нюуса хараа бодолтой. Эдэнэй авторнууд ОАГ-та гүйсэдхэхы эрхэ түлөөлэлгэ олгохо, хёморооной газарнуудта «хэрбээ шухала болоо hаань» хүсэ хэрэглэлгын талаар посредник болохо эрхэ олгохо эрилтэ табина. Тайлбарилан хэлэбэл, Америкын оронуудай хоорондын зэбсэгтэ хүсэнүүд тухай, Латиин Америкын оронуудай дотоодын хэрэгүүдтэ Холбоото Штадуудай ямаршье зэбсэг хэрэглэн хамаархалгые «хуулита болгохо» hанаатай.

Эдэ дурадхалнуудаар дискусси боложо эхилээ. ОАГ-ай оршом соо Америкын оронуудай хоорондохи политиин хүсэ бии болгохо зорилгоор ОАГ-ай устав хубилгаха гэhэн hанаашалгые хэдэ хэдэн оронууд буруушаана.

Энэ зурагые Англиин карикатурист Абу «Ерээдүйн муу байдал» гэжэ нэрлэhэн байна. Энэ зонхилолгын дүүрэхэ саг дүтэлөө гэжэ Урда-Африкын Республикын, Урда Родезиин хархис правительствануудай, Португалиин колонизаторнууд ойлгохо ёhотой.

ТАСС-ай фотохроникэ.

Конгын правительствын шиидхэбэри

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Урда Родезиин хархис засагта эсэргүү хэдэ хэдэн хэмжээнүүд Конгын правительствын зүгhөө абтаа гэжэ ООН-ой дэргэдэ байдаг Конгын (Леопольдвиль) саг үргэлжын түлөөлэгшэ ООН-ой генеральна секретарь У Танай нэрэ дээрэ эльгээhэн бэшэг соогоо мэдээсэбэ.

Урда Родези худар ошохо гү, али Урда Родезиhээ гараhан бүхы самолёдуудай Конгын агаарай дайдаар ябалгые, аэродромуудта буулгые хорихо, Урда Родезиин туг доро ябаhан суднанuудай Конгын портнуудта орохыень хорихо гэhэн шиидхэбэри гаргагдаа. Тэрэшэлэн Урда Родезиин бүхы гражданинуудай Конгын территори дээрэ орохо, Урда Родези худар нефть ба нефтепродуктнуудые абаашаха ябадал хоригдоо.

Сириин правительствын заседани

ДАМАСК. (ТАСС). Сириин министрнүүдэй шэнэ кабинедэй түрүүшын заседани дээрэ ойрын сагта правительствын бэелүүлхэ зорилгонууд зүбшэн хэлсэгдээ. Хуули гаргаха ба гүйсэдхэхы засагай өрхэтэй шэнэ кабинедэй гол зорилгонь —«социалис замаар ороноо амжалтатай дабшуулха ёhотой бүхы шэнэдхэлгэнүүдые эсэстэнь хүргэхэ» ябадал болоно гэжэ премьер-министр Юсеф Зейн мэдүүлбэ.

Ганын шэнэ правительствые Англи мэдэрбэ

ЛОНДОН, мартын 4. (ТАСС). Ганын шэнэ правительствые Англи мүнөөдэр хуулита ёhоор мэдэрээ гэжэ Рейтер агентство мэдээсэбэ.

Спорт

ТҮРҮҮШЫН УУЛЗАЛГАҺАА

Улаан-Үдын спортын байшан. Уржадэр эндэ Алас-Дурна зүгэй зонодо түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн баскетболоор боложо эхилбэ. Энэ нааданда Сахалинай, Амарай, Шэтын областьнуудай, Примориин, Хабаровска хизаарнуудай, Яхадай, Буряадай АССР-нүүдэй команданууд хабаадалсана... Мүрысөөнэй главна судья Цинкерэй спортсменүүдэй нааданда бэлэн болоһон тухай элидхэһэнэй удаа командын капитанууд мүрысөөнэй туг үргэнэ.

— Удаань Буряадай АССР-эй командын гэшүүд айлшадтаа дурасхаалта бэлэгүүдээ нэрьемэ альга ташалган доро барюулна. Энээнэй удаа Шэтэ, Сахалинай спортсменүүд хоорондоо мүрысэхөөр наадаанай талмай дээрэ гаража ерэнэ. Наадан эхилжэ, хоёр талаһаа шанга шанга добтолгонууд боложо, эндэ сугларагшадые баясуулна. Тииһээршье байтар хэдэ хэдэн добтолгын удаа наадан то 8:6 боложо, шадамар бэрхээр наадаһан Шэтын түлөөлэгшэд түрүүлжэ эхилбэ. Эндэ 13-дахи номертой Юрий Тырин илангаяа һайн добтолго эмхидхэнэ. Тиигэжэ наадаанай түрүүшын 20 минутын дүүрэхэдэ шэтынхид 32:28 гэһэн тоотойгоор түрүүлһэн байна. Хорёод минутын туршада Юрий Тырин 13 очко абажа, командаяа түрүү зэргэдэ гаргалсажа шадаа бшуу. Эдэнэрэй хоорондо болоһон уулзалгын дүүрэхэдэ, наадаанай то 79:52 боложо, Шэтын команда шүүһэн байна. Шэтын түлөөлэгшэ Валерий Гальчик наадаанай хоёрдохи хахадта шадамар бэрхээр наадажа, командадаа аяар 34 очко асарһан байна.

Удаадахи ээлжээндэ мүрысэхөөр гаража ерэһэн Владивостогой. Яхадай АССР-эй командануудай дунда баһал һонирхолтой, һайханшье наадан болоно. Алиниинь алин гэшэгүйгөөр шадамар бэрхээр, солбон хурданаар добтололсожо ороно. Эндэ түрүүлжэ эхилһэн Владивостогой спортсменүүд наадаанай хоёрдохи хахадта энээнһээ алдахагүй гэжэ яһала оролдолго гаргана. Яхадһаа ерэһэн спортсменүүд хэдэхэн минутын туршада добтолходоо тоогоороо эдэнэрээ хүсэбэшье, саашадаа бирангүй, 60:57 гэһэн тоотойгоор шүүгдэжэ һалаа.

Улаан-Үдэ—Хабаровскын командануудай хоорондо болоһон наадан алишье уулзалгаһаа һайнаар, һонирхолтойгооршье үнгэрөө. Наадаанай түрүүшын хахадай дүүрэхэдэ улаан-үдынхид айлшадтаа 22:31 гэһэн тоотойгоор шүүгдэжэ ябаһан. Тиибэшье һаа, шүүхэл гэһэн зорилго урдаа табиһан манай командынхид бүхы эрдэм, техникээ добтолгодо элсүүлжэ, хэдэхэн минутын туршада эдэнэрээ ахижа оробо. Наадаанай то 30:31 болоод ябатараа, айлшадай добтолгошод ялын бүмбэгэ хоёр удаа шэдэжэ, дүрбэн очко өөһэдтөө нэмэхэ болоно. Уулзалгын дүүрэхэ багта наадаанай то 44:43 болошобо. Айлшадай 10-дахи номерой добтолоошо шадамар бэрхээр добтолжо, хоёр очко өөрынгөө командада асарна. Тиигэһээршье байтар Улаан-Үдын Владимир Савицкий Виктор Хазов хоёр ээлжээ ээлжээгээр нэжэд бүмбэгэ айлшадтаа «бэлэглэжэ», наадаанайнгаа то 48 болгожорхибо. Энээнэй удаа хоёр командын түлөөлэгшэд ялын нэжэд очко абажа, уулзалгаа 49:46 гэһэн тоотойгоор дүүргэбэ. Конкурсһоо гадуур нааданда оролсоһон Улаан-Үдын «Труд» бүлгэмэй спортсменүүд Амарай командада 83:52 очкотойгоор шүүгдэшоо. Наадан мартын 13 болотор үргэлжэлхэ юм.

Б. ЦЫРЕМПИЛОВ.

РАССКАЗ

ХАБСАГАЙТА ХАДА

Газарай хүрьһэн дороһоо түрүүшын зүлгы бултайжа, арюухан сэсэгүүдээ хангалтайханаар анхилан, нюдэнэй шэмэг болон байхада, айлнуудай баруун хойтохи үндэр хабсагайда Дугаржаантай гараха дуратай агша һэмди.

Шархи гуталнуудаа тайлажа орон доогуураа хаяжархёод, дулаахан үдэрэй игааһанда урмашан, хабсагай тээшэ харайлдашахаш. Шабяагал тэнэгхэнүүд лэ ябла гээшэ аабзабди даа.

«Тэрэ хабсагайн эгсэ оройдонь гарабал, Улаан-Үдэеэ харахаш!»—гэжэ ута сагаан һахалтай, урин зулгы нюдэтэй, уран хурса үгэтэй, нюргаар үндэр Данзаа үбгэнэй хэлэхэдэ, хойшолонгүй этигэшэдэг һэмди. Оройдонь гаража, хойто зүг руу һохойлдотороо хии хараад, хожомынь мэхэлүүлһэнээ мэдэхэдээ, тархяа шаагаад лэ һалахаш.

Хабсагайн нүхэн хабшалнуудаар харанхы болоходо шүдхэрнүүд гүйлдэдэг, шарьяса, ташаганаса энеэлдэхэнь хүнүүдтэ дуулдадаг юм гэлсэхэдэнь баһал этигэдэг бэлэйбди.

Теэд үдэрынь эндэ хоёр хүлтэй юумэнэй дүрсэш үзэгдэхэгүй. Ганса энээгээрээш бэшэ, харин ямар нэгэн нюуса утаһаар орьёл хабсагай зүрхыемнай татадаг һэн.

Халуудажа амидашанхай оройдонь гарахадаш, һэрюухэн, сэлгеэн һэбшээгээр урдаһааш үлеэн, оршон тойронхи юумые ойрон асарха. Орёолдон бусайдаһан гү, али һэмжэн сагаан үүлэд улам дүтэ болоһондол үзэгдэхэ. Шадал соёгоо хоолойгоо шахан хашхархадаш, сууряанииинь һүрөө ехэтэйгээр абяатаха. Хайшаашье манай үхибүүн бодол тэгүүлдэг байгаа юм һааб даа.

Орой дээрэнь дүүлижэ ababал, Дугаржаан дуу дууладаг гү, үгышье һаа, уянгалуулан шүлэг уншажа гарадаг һэн.

Би дуугүй, Дугаржаанһаа июдөө һалгангүй харан һуухадаа, юундэшьеб даа атаархалай дүлэндэ нэрбүүлэн, һайхан бодол зосоогоо һолонготуулхаб.

Дугаржаандал дуу дуулажа, шүлэг хэлэжэ шададаг һаа! Хүнэй үгы газары һамбаашалжа, хэды дахин һажаагаад туршааб, теэд яашье таарамжатай абяанай зосооһоом гарахагүйдэ, ядалдаад орхёоб.

— Ши томо болоходоо юу хэдэг хүн болохобши?—гэжэ би тэрэнние адаглангяар асуубаб.

— Дуушан,—гэбэ тэрэм.—Багшам намай артист болохош гэдэг,—гээд хабсагайн хангилай дорьбосо энеэбэ.—Һэ, артист. Өөрөө дуу дуулаад ябаха дуратайб... А-а, ши юу хэдэг болохобши?

— Би...—минии хэлэхэ юумэн олдожо үгэбэгүй.—Ши намайе юун болохо гэжэ һананаш? Таагыш даа,—гэнтэ бэлээр олдоһон асуудални намай баярлуулба.

— Ши гү, ши гү... уран зурааша. Тааба гүб? Уран зурааша болохоёо хэзээдэшье сэдьхээгүйб, теэд нүхэрэйнгөө һанал зүб таагаа гүб, буруу гү гэжэ асуужа байлгахагүйдэнь:

— Юундэ тиигэжэ һананаш?—гэжэ асуубаб.

—Ши зурахадаа бэрхэ ха юмши. Багшаш хэлэдэггүй гү?

— Багшам... а-һа-а... хэлэдэг....

Дүрбэдэхидэ һурадаг байгааб. Һуралсалай һүүлшын үдэрнүүд үлэнхэй. Хада майлаар ургы сэсэг хагдаржа, зүлгэ ногооной лэгшэгэрээрээ ургажа эхилхэдэ, Дугаржаангаяа хабсагайда гарахаяа нэгэтэ ерэбэбди.

— Һэ-э, Дугаржаан, намайе зурааша болохош гэжэ багшам хэлээ,—гэжэ һайрхаад, үмдэнэйнгөө хармаанда гараа хээд, хабсагай дээрэһээ зэрэлгээн холо руу шэртэн зогсобоб.

— Би хэлээ хамнайб даа.

—Шамайе хабсагай дээрэ зогсоод, дуу дуулажа байһаар үсэгэлдэр зурахадам ехэ магтаа. Еһотойл уран зурагшын бэлигтэйш гэжэ бүхы үхибүүдэй байхада хэлээ.

— Зай, тиигэбэл, томо болоходоо хабсагайе энэ зандань зурахаб гэжэ үгөө үгэ.

— Үгэнэб...

Хоюулаа Москвада дээдэ һургуули дүүргээд, зунай түлэг үеэр нютагаа бусабабди. Айлай тээ наанахана хабсагайн хаяа багта харгынгаа чемодануудые гартаа барижа, автобусһоо буубабди.

— Зай, Дондог, үгэһэн тангаригаа һанана гүш?—гэжэ Дугаржаан асуугаад, Хабсагайта хадын орьёл өөдэнь шэртэн байба.

Хабсагайта хадын орьёл өөдэ сэдьхэлээ доһолгон шэртэжэ байһаар Дугаржаанин зураха болоо гэһэн бодол досоомни хүрэһөөр түрөөдхибэ. Харюугай орондо би тэрээнние алдангүй харашоод зогсоо һэм.

— Юундэ абяагүйбши?

— Зураа ааб даа, дипломно хүдэлмэреэ «Хабсагайта хада» гэжэ нэрлээ хамнайб.

— Юу хэлэнэш даа! Молодец! Алим?...

Би хайрсаг сооһоо эскизүүдээ гаргажа харуулбаб. Хабсагайта хадын манда ямар үнэтэй байһыень тиихэдэ адлихан мэдэржэ байгаа һэмди.

— Зай, Хабсагайта хадынгаа оройдо гаража, сэржэм үргэжэрхихамнай гү?

— Яахань даа. Теэд ши нэгэ гоё дуу дуулахаш.

— Оройһоонь эгээл һайхан дуугаа дуулахаб, — гээд Дугаржаамнай гарһаам барижа урагшаа, гэр тээшээ, эгээл багынхидаал адли омог дорюунаар толгойгоо үргэн, энеэбхилэн гэшхэлээ һэн.

Ц-Д. ХАМАЕВ.

Г. ЧИМИТОВ

Гурбан басни

ДУҺАЛ

«Дэлайда дуһаяа нэмэри ха юм даа»—
Дандаа хүнэй хэлэхые шэхээрээ
Дуулахадаа
Дуһал хүхибэ ха ехээр.
«Тон зүб»,—гэбэ тэрэ.
Томо дуһал шууб тииһээ тиитэрээ:
Дундараад байһан далайе дүүргэхэб,
Дуһал гэһэн омог нэрээ нэрлүүлхэб...
Тэнсэлгүй эгсамнаһан Дуһал далай руу һурэжэ ороо
Тэрэ гэһээр харагдахаа болёо.

—Эрхим хэрэгээрээ түрүү хүн Би—энэб,
Эрдэни зэндэмэни гээшэб!— гэхэһээ нааша
элдэб эсын ааша
Эндэ тэндэ гаргагшадые заажа,
Эгээл энэ дуһалтай жэшэнэб!

ХАРГЫ ЗҮРГЭ ХОЁР

Нарата зунай үдэр
Нариихан зүргэхэн
Аянай үргэн харгы дээр
Анха түрүүшынхеэ гараа һэн гэхэ.
Ялбаа ааб даа бүтүү ойн зүргэхэн.
— Яаһан наран бэ!
Хамаг бэеым халтад лэ гэбэл дүргэхөөр
Халуунаар шарана лэ!
Үшөө шаг шууяатай гээшэнь тэнсэлгүй,
Үгы юрэдөө ямар хашартай юмши, Харгы!—
Гэжэ зүргэхэн бэеэ үгылхэгүй
Гэмэрээд, шүүмжэлээд бури амаргүй.
— Харанхы, аалин хүбшэ соо хэбтээд.
Хараха нюдэгүй һараг болоһондош,
Харигтаа ябаһан би эгтээ
Харин зэмэтэй аалби? Холо боло... эндэш!...—
Гэжэ дардам Харгы түбэрөөгөө шангадхаа,
Гэрэл туяада гараһан зүргэ гэдэргээ сохигдоо.

Хара амяа хаража гэртээ хэбтэдэг амитад
Хамагай ниитын хэрэгтэ дураа гутадаг.

ТАРЯАШАН НОХОЙ ХОЁР

— Гэр байрыш, хото хорёоеш
Гэмгүй һайнаар харууһалан хусадагби,
Адууһа малыеш
Арьбан талаар адуулалсадагби.
Һүүлтэйш, һүүлгүйш шононуудһаа
Һан зээриеш хамгаалдагби.
Хамагай нюдэн дээрэ гоёогоош:
«Хани нүхэрни — эрхим нохой», гэжэ дандаа
Оньһон үгэ, онтохо холисогоон,
Омогтойгоор хөөрэдэг аад, яахадаа
Хараахадаа: «Нохой!» гэсэгээн
«Хара нохой!» гэжэ нэрлэсэгээн
Һайн жэшээем уруунь даранабши.
Һайхан нэрыем бузарланабши?—
Гэжэ нохой нэгэтэ
Гэмэржэ оробол даа Таряашандаа...
Таряашан нээрээшье зэмэтэй —
Тархяа гунхуулан, гунхуулан шагнаа.

Һайда муугаар харюусадаг
Һайрнууд яһала дайралдадаг.

ҮХИБҮҮДЭЙ НЮДӨӨР ХАРАХАДА

„Ямар томо нохой гээшэб!“

Лена гурбатай болотороо хүдөө гаража үзөөгүй. Город дээрэ, хаа-яа нохой харахаһаа бэшэ, юушье үзөө хараагүй.

Нэгэтэ зун энэ заахан басаган хүдөө гараба. Һуни соо автомашинаар ябаад, колхоздо үглөөгүүр хүрэжэ, Лена бүхөөр унтаһанаа һэрибэ. Обёорходонь. үзэгдөө харагдаагүй томо амитан тэрэнэй урдаһаа ерэжэ ябаба. Лена бүхы хүсөөрөө хашхаршоо:

— Эжы, эжы! Ямар томо нохой гээшэб!

Эжынь энеэбхилбэ:—Энэшни нохой бэшэ, үнеэн ха юм.

Хониной дэгэл

Баһа тэрэ Лена басаган урбуулгаараа газаашань үлгөөтэй хониной арһа хаража гайхаба.

— Эжы, эжы, аа! Хонин дэгэлээ мартажархёол!

„Мо-то-лёк...“

Заахан үхибүүн дүрбэ хүрэтэрөө «молоток» гэжэ зүб хэлэжэ ядагша бэлэй.

— Мо-ло-ток,—гыш.
— Мо-то-лёк...
— Мо-ло-ток....
— Мотолёк....
— Аба,—гэжэ тэрэ үхибүүн нэгэтэ эсэгэдээ хандаба.—Мотолёк асарал даа, хэлеэ сохихомни: зүб эрьелдэжэ үгэнэгүй...

„Баһа һоготохош...“

Зунай ааяма халуун үдэр. Заахан басаган эсэгээ городой талмай дээрэхи павильондо шэрэжэ оруулна.

— Аба, уһа ууя.

Абань жэмэсэй шүүһээр хэгдэһэн улаан үнгэтэй уһа абажа, стакануу соо хэнэ. Басагахан абаяа шарайшалан хараад.

— Ши ехээр бү уу.
— Юундэ?
— Һоготохош...

Басагахан улаан үнгэтэй уһые улаан архи гэжэ һанаба.

И. ОЛЗОЕВ
бэшэжэ абаба.

ОНЬҺОН ҮГЭНҮҮД

Эрэ хүнэй зосоо
Эмээлтэ хазаарта багтадаг,
Эхэнэр хүнэй зосоо
Унтаршагүй ульһан байдаг.
Һайнние һара жэл соо бүтээхэш,
Мууе минута час соо бүтээхэш.
Хүн түрэдэг жаргахын түлөө,
Газар хүтжэдэг һалбархын түлөө.
Дүлии хүндэ нюдэн туһатай,
Һохор хүндэ шэхэн туһатай.
Нюдөөрөө үнэн һайханние хараха,
Шэхээрээ худал, хоб дуулаха.
Һайн эд жэлдээ хүрэхэ,
Муу эд үдэртөө хүрэхэ.
Газарай үгы һаа модон ургахагүй,
Гарай үгы һаа ажал бүтэхэгүй.
Нүхэргүй байнхаар, хүлгүй яба.
Нүхэрөө гомодхоонхаар, шорой залги.
Олон зон һайтай, муутай,
Олон үгэ үнэнтэй, худалтай.
Худал мэхэ хара һанааһаа,
Аша туһа һайн һанааһаа.
Үдэрэй баялиг ажал,
Наһанай баялиг эрдэм.
Эдиһэнээ хэлэнхаар, хэһэнээ хэлэ.
Һайнай түлөө эсэхэеэ бү ай.
Нүхэрэй һайниинь һэшхэл,
Ногооной һайнчинь хяаг...
Өөрынгөө нюурай һаари арилгаагүй аад,
Хүнэй нюурай һаари бү хара.

Н. ЦЫНГУЕВ.

Улаан-Үдын багшанарай институдай биологическа факультедэй студентнэр фенологическа шэнжэлэлгэ хэжэ, гидропонно аргаар томат ургуулна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 4-дэхи курсын студентнэр А. Романова, А. Абзаева гэгшэд ээлжээтэ хэшээлдээ.

С. БАЛДУЕВАИ фото.

ЭЛДЭБ ҺО[...]

ОГТОРГОЙДО—ГУРБАН НАРАН

Мартын 3-най үдэр Магадан дээрэ гурба « наран гараа.... Энэ юрэ бусын үзэгдэлые Магаданай гидрометслужбынхид иигэжэ тайлбарилна: агаар соо олон жэжэ кристаллигууд тамаржа ябадаг. Огторгойн орьёл соогуур хөөбэр мэтэ үүлэ мананай хушалта татагданхай байдаг. Тиимэ кристаллигууд агаарай урасхалда туугдан дээшээ дэгдэхэ, доошоо бууха зуураа, наранай элшэ тудхаан ялабхидаг юм. Тиихэдэнь элдэб дү[...]нүүд—түхэреэн, годигор хүреэн[...] хэрээһэнүүд Газарһаа хараг[...]даг. Иимэ үзэгдэлые «гало» [...]жэ нэрлэнэ. Наранай баруун [...] зүүн таладань ялагар үн[...] хоёр толбон бии болоод, Ма[...]дан дээрэ бүхэли үглөөндөө гу[...] наран гараһан мэтээр үзэгдэ[...] байжа болоо ха.

(ТАСС-ай корр.)

ХАШАРАГУУДЫЕ АДУУЛҺАН БААБГАЙ

Маяа хүлтэ һайн һанаа һанаалаад ябаһан байгаа хаш. Өөһэдынгөө аяар бэлшэжэ ябаһан хашараг бухануудай тэг дунда орожо, адуулжа байһан эзыень орлобо. Хойто хоёр хүл дээрээ бодоод, урда һабарнуудаа ташан, тэдэнние туугаад туршана. Тиихэдэнь баабгайе ондоорхоһон хашарагууд тууха-дань ябажа үгэнгүй, харин һонирхон булта тойрошобод. Зарим нэгэ зүрхэтэйнь тэрэнние үнэдэжэ үзөөд, шуухиран гэдэргээ сухарибашье, дахин дүтэлнэ.

Энэ үедэ үдынгөө эдеэлгэндэ ошоһон Буряадай АССР-эй Түнхэнэй аймагай «Сибиряк» колхозой малшад бэлшэжэ ябаһан хашарагуудтаа бусажа ерэбэд. Добо дээрэ гараад ябатараа, хашарагуудайнгаа дунда байһан баабгайе харажархин гэхэдээ ухаа алдажархибад. [...]рүүшээр тэдэнэр юушье хэх[...] ойлгобогүй. Айлгаад сааша[...] ябуулха гээшэ гү? Аюултай [...] Баабгайн хашарагуудые яа[...]шьегүй хэбэртэй байхадань [...] хэдэг юумэ ааб гэжэ һэмээ[...] хаража зогсобод. Хашарагууд[...] дунда байһан маяа хүлтэ хо[...] тээшээ хазалзан, альгаа та[...]жал ташажал байба. Тэнэг м[...]нууд һанаем ойлгоногүй гэ[...] мэдэхэдээ сухалдажа, дүтэ[...] байһыень урда һабараараа х[...] дахин сохёод, нээртэр хаш[...]ба. Тиихэдэнь үргэһэн бур[...] иишэ тиишээ таран гүйлдэ[...]бэд. Одоошье һанаагаа амар[...] баабгай хүхиһэндөө тархи [...] гүүрээ хиидэ һүрэн, эрьелд[...]ой руугаа арилшаба.

«Сельская жизнь»
газетэһээ.

ХАБАРАЙ ЭХИН—МАРТ

Март гараба. Энэ һарые хабарай эхин һара гэдэг. Тиибэшье һаа, мартын түрүүшын хахадта республика доторнай үшөөл хүйтэн.

Мартын 22-то хабарай үдэр утаяа хүсэжэ, наранай элшэ хурса болоһон байха. Энэ үедэ республика доторнай ехэнхи тала дайдын саһан хайлажа, гол горхон боложо урдадаг гээшэ. Тиигэ тиигэһээр наранай шараса улам шангадажа, тала дайдамнай сагаан хүнжэлөө һэхэжэ хаядаг ааб даа. Мүн энэ үедэ һөөг бургааһид саһанһаа һалажа, өөдөө сэб сэхэ боложо эхилдэг. Город, тосхонуудай талмай, гудамжын саһан дууһан хайлашаһан байха. Тиихэдэ ой соо саһан үбэлэйхидэл зандаашье һаа, һэбхигэр болошоһон, модоной дабирхайн хоншуухан үнэр тала дайдаар тарадаг. Манай нютагуудта үбэлжэһэн шубууд хабарай ерэһэндэ аргагүй баяртай, элдэб янзын хүгжэм дэлгэжэ, ойро тойронхи тала дайдаараа жэргэдэг. Тиигэһээршье байтар айлай газаагуур алаг туун үзэгдэжэ эхи[...] Энэнэй хойноһоо, илангаяа [...] публикын урда аймагуудта, ан[...]нашан харсага, талын жэргэ[...]нүүд үзэгдэхэ. Мүн энэ үезр[...]най эндэ үбэлжэһэн шубууд [...]тэн орон руу нүүдэг.

Һарын һүүл багаар хурын [...]дан эхилжэ, хаа хаанагүй гоё [...]хан хүгжэмөө зэдэлүүлжэ, һу[...] байрагүй ангуушадые тухаи[...]руулха. Ан гүрөөлнүүд үнгэ зү[...] хубилгажа, зунай янзаар «хубс[...]даг».

Мүнөө жэл март һарада [...] багатай аад, саһагүй байхаар [...]леэгдэнэ. Тиихэдэ мартын 5-[...] 16—17, 24—25, 28—29-нэй үд[...]нүүдтэ саһаар шэдэлһэн ша[...] һалхин болохо гээд тухайлагд[...]

Март һарын түрүүшын хаха[...] урда аймагуудта һүниндөө 20-[...] хойто аймагуудта 25—30 гра[...] хүйтэн байха. Үдэртөө урда ай[...]гуудта 5—10, хойто аймагу[...] 8—13 градус хүйтэн байха.

Н. ОРЕХОВА.

Египтолог Ахмад Муса манай үе сагай урда тээхи VII зуун жэлэй үе багта хүдөөлүүлэгдэһэн хүүрые Каир шадарһаа олобо. Шулуун байсада түнхигдэһэн агы соо 50 саркафак, хуурсаггүй олон мумии олдоо. Эрдэмтэдэй багсааһанай ёһоор, фараоной дүтын хүнүүд эндэ хүдөөлүүлэгдэһэн бололтой. Ханадань бэшэгдэһэн зурагууд тэрэ үедэ египтянүүдай ямар ажабайдалтай байһые гэршэлнэ. Тэндэһээ һонин список олдоо. Тэрээн доторнь 1000 толгой мал, 1000 галуун, 1000 хүбэриг хилээмэн, мёдтой амһартинууд, 1000 мрамор домбо бии гэжэ дурдагданхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: хүүрэй газарһаа олдоһон мумиинуудай нэгэн. 2600 жэлэй үеэр хадагалагдаһан янзатай. Энэ мумий 10 мянган фунт стерлингээр сэгнэгдэнэ.

МЕН—АПН-эй фото.

ҮДЫН ЯАРМАГ

Би 82 наһатай болобоб. Үндэр лэ наһан хаям даа. Энэ үе хугасаа дотор үзэһэн хараһан юумэ угаа олон даа.

Революциин урда тээхи Дээдэ-Үдэдэ ажаһууһан, ажалла-һаншье байнаб. Тиимэһээ тэрээнэй түүхэ тухай үсөөхэн үгөөршье һаань, хөөрэжэ үгэхые ехэтэ хүсэнэб.

Үдын яармаг тухай, жэшээнь, хөөрэжэ үгэе. Энэ худалдаа наймаанай эхилхэһээ бүри хэдэн недели урид жэл бүхэндэ ехэ һураг суу тарадаг һэн. (Тиихэ үедэ яармагһаа ондоо ехэ һонирхолтой үйлэ хэрэг тохёолдодоггүй һэн хаш даа).

Декабрь һарын тэнгһээ эхилээд шаргын хахинаан үдэр һүнигүй таһалдахаяа болихо. Тиигээд лэ хуушанай литээр яармаг январиин 18-һаа эхилэн, февралиин 2 болотор үнгэрдэг һэн. Гудамжаар 150—200 мори хүллэһэн ехэ ашаан ябажа байха. Манай эндэ Байгал далай, Амар мүрэн хударшье фабрика, заводууд үгы шахуу һааб даа. Тиимэһээ манай энэ багта һуугшадта гэр доторой түмэр зэд. шаажан хэрэгсэл тон хоморой зүйл байжа, аяар Нижне-Новгородой, Томскын, Ураалай, Ирбидэй, Свердловскын, Тулын, Кунгурай, Казаниин заводуудһаа, хэтэрхэдээ Томскһоо крупчатка, крупа, макарон зорюута асарагдадаг һэн. Тулаһаа янза бүриин самовар, Сылвэһээ (Ураал) улаа эреэхэн һээы гуталнуудые, Эрхүүһээ— элдэб маягай жаахан амһартануудые эльгээдэг бэлэй.

Иимэрхүү эд бараануудай бууһан хойно ээздынь—наймаанай фирмэнүүдэй түлөөлэгшэд, купецүүд, аралжаа наймаашад өөһэдөө хүрэжэ ерэдэг бэлэй. Мүн эдээнтэй нэгэн хамта «булангиртай уһан соо загаһа бариха» дуратайшуул — хулгайшад, хаарганшад, харанхы һүниин дээрмэшэд бии боложсодхигшо һэн.

Энэ багаймнай нютагуудһаа шадалтай шадалтай баяшуулынь ерэхэ. Үгытэйшүүл худалдаха юумэ асархаһаа байтагай өөһэдөө арай шамайхан амидаржа һууһан бэзэ даа.

Яармаг наймаан хотын Жара нүхэтэ соо болодог, мүн энэниие тойроод олон алаабхинууд бодхоогдодог һэн.

Сугларагшадай дунда элдэб олон янзын яһатан—ород, татар, мордва, буряад, монгол угсаатанние үзэжэ болохо байгаа. Ангай арһа—яармагай гол нэгэ бараае Баргажан, Хяагтын, Хабаровск, Благовещенскын баяшуул, ламанар, алтанай «эзэд» асаржа, тэрэнние ондоо тээхи купецүүд худалдан абадаг һэн. Шэрээтэ лама Шойнзен Юролтуев ходо ангай арһатай ерэгшэ һэн.

Зарим мэхэтэй купецүүд ой тайгаһаа ерэһэн заримашуулые таһа-хяа архидуулжархёод, асарһан хамаг ангайнь арһые миинтээр шахуу абадаг һэн. Дабһа, сай, тамхи, эд бараагаа олонхи наймаашад даншье һаа үндэр сэнгээр худалдаха. Тиихэдэнь ангай арһан «юу холо газар» хороохоб даа.

Мяха, загаһаншье яармагта дүүрэн асарагдадаг һэн. Баһа боошхо, хүнэг, тармуур, хүрзэ, тэбшэ, хүүгэдэй үлгы гэхэ мэтын модоор хэтдэһэн зүйлнүүд ехэ наймаа болодог һэн.

Хүдөөһөө зариман зорижо ерэхэдээ, ситец самсын бүдхэн, арһан иишэг гэхэ мэтые абаад лэ харидаг бэлэй.

Яармагай үедэ дархашуул, моришод, ашаашад, тогоошод гэхэ мэтын хүдэлмэришэд олон хэрэгтэй болодог һэн. Эдэнэр яаба хээбэшье һаа, тон бага түлбэри абажа хүдэлдэг һэн.

Наймаанай түлэг үедэ хаарта наадалга ехээр дэлгэржэ, заримууд ехэ алдуури хэһэнэй эсэстэ бэеэ хорложо алажархидаг бэлэй. Бэе бэеэ баһа хутагаар хадхаха, наншалдаха ушарнууд зөөритэйшүүлэй дунда үдэр бүри үзэгдэжэ, иимэшүүлдэ полицейскэнүүд хэрэг хэһэн хэбэртэй аашалалдаад лэ, эдилгэ абахадаа һүүлээрнь огто аниргүйнүүд болошогшо бэлэй. Үгышье һаа, тон хэтэрһэн, муухайрһан заримууд ёһо тэдысэ түрмэдэ хаагдаад лэ, дары табигдагша һэн.

Бэшэшье харанхы хэрэгүүд али олон үйлэдэгдэжэ, дуулдажал байгша һэн.

Иимэрхүүгээр лэ үргэлжэлһөөр яармаг дүүрэжэ, сугларһан наймаашад, улад зон бусаха тээшээ ярадаг бэлэй. Заримаиинь олзо хэжэ, бусад заримаиинь үгырж хооһоржо ошодог һэн.

Жара нүхэтые тойроод обоо хүбөө модо, саарһан, шорой шохой үлэжэ, үни удаан саг соо сэбэрлэгдэнгүй хэбтэдэг, эндэнь эд бараанай энэ тэрэ үлөөдэһэ хаядаһые үхибүүд олзуурхан бэдэржэ, бүхэли үдэрөө барадаг һэн.

Хэды иимэшье һаа, Үдын яармаг ехэ баяр, найр мэтээр бүгэдэндэ үзэгдэдэг, энээн тухай һүүлээрнь үбгэд, хүгшэд үльгэр туужа болгон, үмэгшэлэн хөөрэлдэжэ һуугша бэлэй.

Е. ТАНСКАЯ,
БурАССР-эй габьяата багша,
пенсионер.

Сүүд дээрэһээ

Балшыса баригдаһан хонжоо наймааша

Дүшөөд гаража ябаһан Кононова гэдэг эхэнэр хэдэн жэлэй туршада хонжоо наймаа эмхидхэжэ, арад зониие мэхэлдэг болоһон юм. Һүүлэй һүүлдэ «нэтэржэ нэхыгээ нэмэрһэн» энэ эхэнэр һамараар хонжоо наймаа хэдэг байһан гэхэ.

Нэгэтэ милициин хүдэлмэрилэгшын ногоон дэлгүүр дээрэ ерэхэдэнь. «минии һамар абыт!» гэжэ байгаад нэгэ эхэнэр дэлгүүр дүүрэн хашхаржа байба.

Хүн бүхэн нэгэ-хоёр стакан һамар абаад лэ саашална.

«Һамар хадаал һамар. Магазиндал наймаалагдадаг. Ганса илгаань гэхэдэ, магазинда килограмм һамар нэгэ түхэриг 40 мүнгэтэ ааб даа. Харин эндэ стаканиинь 20 мүнгэтэ ха юм» гэжэ милициин хүдэлмэрилэгшэ һанаад, энэ эхэнэрэй һамар туршажа үзэхэ юм байна гэжэ бодоодхибо.

— Шамда ямар хэрэг бэ. [...]ратай һаа абаад тонилыш [...]шаа,—гэжэ тэрэ эхэнэрынь [...]гэргүйгөөр харюусаба.

— Энэ эхэнэр хаанаһаа [...]мар абанаб гэжэ һонирхоно [...] Магазинһаа,—гээд тэндэ бай[...] нэгэ эхэнэр хэлэжэрхибэл [...]

— «Магазинһаа...» — [...] ойлгожо ядангяар милициин [...] дэлмэрилэгшын дабтахада [...]гүүр дээрэ байһан хэдэн һам[...] «Прасковья Кононова мага[...]һаа мэшээг мэшээгээр һ[...] абаад, эндэ асаржа стаканай [...] мүнгөөр наймаалжа, арад [...]ниие мэхэлжэ байдаг.—гэлд[...] байгаад дарья табилдашаба.

Советскэ районой арадай с[...] хонжоо наймаашан Конон[...]гай, урдань сүүдлүүлһыень [...]раадаа абалсан, гурбан жэ[...] эрхыень хаһаха гэһэн шиид[...]ри батаалан абаба.

П. СЫРОМЯТНИКОВ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Мүнөөдэрэй номерто:

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Коммунистын ехэ харюусалга» гэһэн түрүү бэшэг; «КПСС-эй XXIII съездые угтуулан» гэһэн гаршаг доро баярта мэдээсэлнүүд; орон доторой һонинууд; «Хонидой түл абалтын шиидхэхы һара» гэһэн гаршаг доро дэлгэрэнгы тайлбаритай түл абалга тухай мэ[...]

Хоёрдохи хуудаһанда: «КП[...] XXIII съездын Директивэн[...] зүбшэн хэлсэнэбди» гэһэн га[...] доро хэдэ хэдэн статьянууд.

Гурбадахи хуудаһанда: [...]беевагай «Нэрэгүй нэгэ ба[...] мүрөөр» гэһэн корреспон[...]

Дүрбэдэхи хуудаһанда: [...]луров, Г. Субботин гэгшэдэй [...]респонденци болон бусад.

Удаадахи газетэмнай мартын 8-най үдэр гараха

Редактор Ц. О. ОЧИР[...]

Н01133.

Зак. № 1[...]